

د ستورو ورا

شعرونو ټولګه

خیال محمد کټوازی

۱۳۸۶ لمريز

ڄانگري ٻي

د ستورو ورا	د ڪتاب نوم
خيال محمد ڪٽوازي	ويناوال
۱۰۰۰ ٽوڪه	چاپ شمپر
۱۳۸۶	چاپڪال
حاجي محمد عمر خپل	ڊيزاين

د انٽرنيٽ په مخ ترتيب او ڊيزاين ڪوونڪي سمسور جيبني

بسم الله الرحمن الرحيم

يادونه

دغه شعري ټولگه مې د ۲۰۰۶ع کال په اوږدو کې د هالنډ د روتردام په ښار کې ليکلې ده چې له يو شمېر شعرونو سره مې پښتو متلونه هم راوړي خو په ځنې شعرونو کې يې د قافيې او وزن په خاطر يو څه بدلون ميندلای چې د پانې په پای کې مې بېرته په اصلي بڼه ليکلي دي.

مادخپلې وسې سره سم زيار ايستلی چې په خپله ژبه يانې په پښتو ژبه شعر ووايم او که په ځينې شعرونو کې د قافيې کمښت نه يم اړ ايستلي نوزياته هڅه مې کړې ده چې د پرديو کلمو او لغتونو څخه ډډه وکړم.

د دې کتاب شعرونه مې که څه هم د غزل په شکل او بڼه کې راوړي دې خو منځپانگه يې توپير لري، د شعر د نورو څېرو په تېره دنوي او آزاد شعر په ليکلو مې خپل وس او بخت نه دې ازمويلي.

د کتاب متن مې پخپله ټايپ کړی دی که کومه ټايپي تېروتنه ولري او وزن يا مانا ته يې زيان رسولی وي نو په ماباندې بخشنه ولوروی

زه په شعرونو کې يواځې د الهام رول ته ډېره عقیده نلرم بلکې د دې په څنگ کې زيات ليکل، لوستل او تمرين کول هم خورا زيات اهميت او گټه لري يانې د شعر ناوکۍ هغه مهال ښه ښکلا ميندلای شي چې سينگارته يې زيات پام وشي.

که شه هم زه یومسلکي شاعر نه یم خود خپل گران
هیواد اوسپخلیو خلکو مینې اود خپلې مورنۍ خوږې ژبې
پور او عشق مې دې ته اړباسي چې که دخپلې سرلورې ژبې
په سمندر کې یو شاخکی هم ورزیات شي نوحق به یې یوڅه
اداوبللی شي ځکه چې دیوه توکم هويت ، موجودیت ، برم
تاریخ ، ویاړ اودرنښت ترد پرې کچې په ژبه پورې اړه لري او
که له دوی څخه ژبه واخستله شي نو هغوی بیا خپل کلتوري
هویت ، ملي جذبې ، دهیواد مینه ، لرغونې ارزښتونه ، تاریخي
کارنامې او توکمیزې اړیکې نشي پېژندلای اونه دهغوپه
اهمیت او خوند پوهېدلای شي .

په درناوی خیال محمد کتوازی

هالنډ روتردام

۲۰۰۶ - ۱۲ - ۲۹

د خیال محمد کتوازي لنډه پېژندنه

خیال محمد د عبدالغفار زوی په کال ۱۳۲۹ کې د پکتیکا د ولایت د مرکز د بڼرني د ملکانو په کلی کې زېږېدلی، لمړنۍ زده کړې يې د بڼرني د علي بابا په لېسه کې نورې زده کړې يې د رحمان بابا په لېسه کې او لوړې زده کړې يې د کابل پوهنتون د ایبیا تود ژورنالیزم په څانګه کې پای ته رسولې. له ۱۳۴۹ کال څخه يې د راډیو افغانستان د خپرونو په ډېر برخو کې کار کړی دی، په ۱۳۵۵ کې د راډیو د خپرونو د لوی مدیریت مرستیال په ۱۳۵۷ کې د راډیو تلوېزیون د وزارت معین او د سولې او پيوستون ریس وو.

خیال محمد کتوازي د ۱۳۵۸ کال په پیل کې د اطلاعاتو او کلتور وزیر وټاکل شو خو د همدې کال د جدې په شپږمه نېټه په افغانستان باندې د شوروي اتحاد له خوا يرغل وشو او خیال محمد يې سمدلاسه زندان ته ورتپل و. واهه چې د شورويانو د استعمار په ټول دوران کې د ببرک کارمل د څرخي پله په زندان کې څه ناڅه نهه کاله يې گنا کوټه قلف ساتل شوی وو.

په ۱۳۶۷ کال کې څرنګه چې شورويان له افغانستان څخه په زور شړل شوي وو د ډاکتر نجيب د ملي مصالحې په دوران کې دنهه کاله زندان له تېرولو څخه وروسته د نورو زندانيانو سره يوځای راخلاص شو، يو کال وزگار و او بيا يې د باندنيو چارو په وزارت کې لمړی د سلاکار او

ورپسې بيې دمعين په توگه دنده درلوده، په ۱۳۷۰ کې د
سفیر په توگه د لیبیا هیواد ته ولاړ او یونیم کال وروسته
د جهادي ډلو تپلو د خپل منځي درنو جگړو په وخت کې د
دهالند هیواد ته مهاجر شو .

خیال محمد د همدې کتاب په گډون درې شعري
کتابونه لري اوله ۱۳۴۹ څخه تر ۱۳۵۷ کال پورې دهیواد
په ځینو خپرونو په تېره بیا په راډیو کې لیکنې او خپرنې
لري .

پښتو

ځوانه که پښتو وايي نو ښه پښتو به وايي
دغه د جنت له خواتو ښه پښتو به وايي

ته د درنو غرونو په لمنو کې لوی شوی يې
سپکه خوبه که ده، درنه پښتو به وايي
ښه يې له پردیو زير و تورو خخه و چنه
ستا ژبه سپېڅلې ده سوچه پښتو به وايي
داد گلو ونه چې وطن پرې ښکلی شوی دی
څانگې ورنه مه شکوه نگه پښتو به وايي
اوس يې چې گروان ته تور لاسونه ورلو بدلې دي
ښه په لمن پاکه پښتنه پښتو به وايي
ژبه خو پسرول ده د ولس د ښکلا ناوې ته
گل غوندي سمباله په گانه پښتو به وايي
ځنې غمازان يې د اوگرې غوندي لري سره
ستا خخه مې هيله ده خوږه پښتو به وايي

بيا يې دنړۍ له سترو ژبو سره سياله کړه
ځانته که افغان وايي کړه پښتو به وايي
ښکلي امپلونه دشعرونو ورپه غاړه کړه
«خياله» ښه مهينه ښايسته پښتو به وايي

واکي

گرد چاپيره مي راگرزوي گردابه
لا ترخومي خرخوي دغم دريابه

د وطن دميني اورته چي کرپرې
ته زمادزگي غوبنه يسي کبابه

هرمطرب مي شرنگوي دزړه تارونه
ستا په شاني وچ لرگي شومه ربابه

اوس غبارد ناپوهي راپسي گزې
چي مي غپرې ته پناه دروره کتابه

دژوند واکي مي د عشق په ولکه ولاړې
له اورمېر سره مي خه غواړې تنابه

لکه شپه چي په رنځور شپي زړېنښته
زه دي وايستمه هسي له شبابه

ماد عشق په نوم خپل سر په لاس کي دروړ
تا په پخه توره غوخ کړ انقلابه

چي د «خيال» په سر کي شور او مستي گوري
ستادزړه په شان مستي لري سيلابه

راځه

دواړه سترگې دې لږتورې کړه راځه
امېلونه دې درپورې کړه راځه

يو وار بيا د ښو بريد را باندې وکړه
د زړه ستښې مې نسکورې کړه راځه

له تندي دې دلونکو خوشبويي ځي
تورپېکې دې دورې دورې کړه راځه

که زما د زړه توتي په دام کې ساتې
دا زړې لومې دې نـورې کړه راځه

چې ځواني دې په نظر نشي له مانه
غوړې څښې دې لږ سپورې کړه راځه

که د «خيال» د اوسېدو خونې ته راشې
د روازي درسره پورې کړه راځه

داکبر توره

دغم برخې مې ليکې قلمه ولې
پام دې نه را باندې نيسي گرمه ولې
چې پخپله يې پتنگ په اورستي کړ
ترگهيځه پورې ژاړې شمعه ولې
داکبر دلاس وسله چې اوس خرخېږي
ډک بورې به دمپرانې ږدمه ولې
چې په خوله باندې مې نوم دهيواد راشي
ترينولاندې مې گرزې نمه ولې
دوطن د وياړ شمله مې را کوزېږي
لا تراوسه نه ماتېږي زغمه ولې
ستا په چوف کې خومي تللي وونذرونه
هرسرکوزې ته دې اړکړم دمه ولې
په هيواد کې مې دوينو باران اورې
زه به ناست يم دبل په تمه ولې
د«خيال» زړه خوڅه کوربه دهرشي نه دی
تل تر تله پکې مېشت يې غمه ولې

۱: بورې = توپک (د توپک يو ډول دی چې پخوا
يې ډېر استعمال درلود او تر نورو گرانه هم وو.)
په پښتولنډ يوکې ډېر يادېږي لکه:
ترد بورې توپک دې جارشم
ترلی تا دی کره زه له خياله ځمه

د ستورو ورا

گلشن په گلوبنکلی دی کېدی، ورڅخه مه وړه
چمن یې رنگین کړی دی غوتی، ورڅخه مه وړه

په دښته د آسمان کې یې رنځلگې تورتمه
د ستورو د وړاناوې ده سپوږمۍ، ورڅخه مه وړه

د سیند په غورځنگونو کې مستي یې د زړه هیله
کبان ورڅخه مه وژنه هیلۍ، ورڅخه مه وړه

دا غشي دلیند یو څخه و باسه صیاده
بیدیا ورسره بڼه برېښي هوسی، ورڅخه مه وړه

نسیم د پسرلي ورسره لوبې کوي بازه
دازر کې دې که زانې توتکی، ورڅخه مه وړه

ادم چې په دې ځمکه خلیفه د الاهي ده
د ژوند بنکلي توبه یې دا نړۍ، ورڅخه مه وړه

ترخوبه په دې غرونو د تاسیوری گرزې د بېبه
د «خیال» د زړه دمینی بنا پېری، ورڅخه مه وړه

لايې مړه بولي

«يو متل دی وايي مکره هغه منډه ۱
چې لمن دې شې په کلې کې برېنډه»

دمېراني دې کمی نشته افغانه
خو غمونه دې ليکلې دي په ټنډه

«چې په لاس باندې وازيري څه حاجت دی ۲
چې په خوله يې خلاصوي ترلې گنده»

غليمانو موبياتي په لاس نيولي
له هر لوري غوڅوي دوطن خنده

«لاتراوسه پورې مړه ورته وايي ۳
دپتي ريشکه يې وخورله غونډه»

ستا له هرنگه بېگنو څخه تېريو
خوداغله دې بېرته وباسه گاوندې

چې په تورودې وهو ويجاربه نشې
کلک ولاړيې دافغان دلارې خنده

چې يې برخې له ازله راوېنلې
خدا زده څه شوه دپښتون دنصيب ونډه

«ستا دپوهې په سمند پورې يې اړه ۴
چې دبخت بگۍ به خو پورې وي رنډه» ۵

که هر خودې تشوو نه خالي کېږې
لاتر پيخو پورې ډک يې د وير ډنډه

د زرگي د خندا گل مې نه غوړېږې
په هرمت باندي مې بارده د غم پندډه

ستاله پت سره به پايود «خيال» ژبې
د پښتون د توکم مورې مه شي کونډه

۴

.....
۱: وايي مکره هغه منډه چې سومبۍ دې شي برينډه

۲: غوټه (گنډه) چې په لاس خلاصیږي خولې ته

خه حاجت دی .

۳: د پتي ريشکه يې ټوله وخوره دوی يې لا مړه بولي

۴: سمند = آس = نیلی (د آس يو ډول دی)

۵: رنډه = نه منونکی = خپل کونکی = رپنگه کونکی

خطر

نصیب و کړې هسې چارې په ماباندې
وبه نکوي انگار پسه وچې سپاندې ۱

د عزت کالي مې کارې له بدنه
په لغتو مې وهی راپورې خاندې

زه له شرمه چاته حال و پیلې نشم
برچه پک دي خدازده خه راباندې کاندې

تش زگړوی کولی نشمه سختي ده
چې تهر مې شود او بن ترسینې لاندې

د واره لاس مې راتري په خنځیرونو
تپل وهي مې د اجل په لور وړاندې

د رباب اود شپېلی نغمې سرې شوې
اوس په هره خوا کې چیغې دې یاساندې

مورې پته خوله دې ونیسه خطر دی
نورد «خیال» په قبرمه شکوه غړواندې ۲

۱: سپانده = سپېلنی

۲: غړواندی = غړوندی = غاړ

د فکر کجاوه

دیدن ته دې راغلی یم مانی ته مې درپرېږده
په څنگ کې به دې کېنمه نالی ته مې درپرېږده

پوهېږم چې په سترگو کې دې شرم ځای نیولی
مجبور یم درته ووايم خولگۍ ته مې درپرېږده

که داغونبتنه گرانه وي نو خوادې بده مه شه
گرېوان ته دې لاس نه دروړم تنی ته مې درپرېږده

که لږ پسې درتېر شمه د بنکـلې مخ له پولې
د زني ترمې لاندي غـړۍ ته مې درپرېږده

د زلفوله هر تال سره دې فکر زنگومه
چې زړه در سره و تړم کمځۍ ته مې درپرېږده

دا تـولې مې که نه منې نو وه بدري جمالي
د او بنکوله باران سره سولگۍ ته مې درپرېږده

د فکر کجاوه مې د واده په اوبن سپره ده
د «خیال» سپره نصيبه ناوکی ته مې درپرېږده

مرغلرې

که لرې رانه پاته دې که برې رانه پاته
دزړه دواړه ټوټې مې برابرې رانه پاته
په خالو دگوربتو کې چرگورې مېشته شوي
دچتکو په منگولو کې کوترې رانه پاته
پرديو يرغلونو کړم له ساندوسره روږدي
له ډول اوله اتن سره سندرې رانه پاته
نسیم يې له پلوسره خوځښت کولای نشو
دږيرو په تاراک کې خياليگرې رانه پاته
نږدې ورته ورتلای نشم له زهرو يې وپرېږم
په ستونې د بنامارکې مرغلرې رانه پاته
واتن د پردېسيومي دهيلوزمري وژنې
وطن مې ترغد يو لاندې لرې رانه پاته
له تېکې څخه توره مودبل په امروزي
بدله زمانه شوله ډغرې رانه پاته
د «خيال» دزړه شاهين دی د هوا په لټه پايي
د بنکار په تورولو مو کې وزرې رانه پاته

پرتله

خال دې پاچا تندي وزير زلفې لښکري
په هيوادونو دې ولکه ده زوروري
خوله دې دربار غاړه دې ارگ سينه دې تخت ده
دواړه لېمې دې پيره داري بختوري
مخ دې سپوږمۍ ځواني دې لمر خالونه ستوري
ستاد ښکلا ډې پوي بلېرې خياليگرې
وربل دې دام څښې دې لومې دورېښمو
زما د زړه بورا خومه نيسه دلبرې

۱۳

رنگ دې گلاب ونه چنار بوی دې دمشکو
نوم دې په درسته نړۍ تللی مرغلري
څښې دې ړنگې کره زما دمت له پاسه
«په خوند دې نه يم په خرپ دې يم گاڅري»
زړه دې انگار گوگل نغری مينه دې اورده
مايې لمبو ته کړوي دلري لري
زما د زړه ستنې به ړنگې کړې له بېخه
که دې راواړولې سترگې مروري
خوله دې غوتۍ خدا دې گل ديدن دې باغ دی
د عشق بلبل مې غړوي درته سندرې
د «خيال» له پام څخه به ولاړې نشې دواړه
د تاد سولې ښايسته سپينې کوتري

خونڊى

اوردميني راکره چي لوگي دي شم
وچ به دي نظر کرم سپلني دي شم
خوله خودي پيزوان په اجاره يوره
لاس دي رانږدي کره چي بنگري دي شم
خني دي زماتر ملا وپيچه
خان راسره وتره مپروى دي شم
بنه مي په کتوکتو کي وڅاره
ستاز مريو سترگوته کبلي دي شم
تاخو په گلونوزره بايللي دي
راشه چي دهيلو پسرلي دي شم
پاس مي د وربل په څو کو وټومبه
بنکلي چي په خنيو کي بيري دي شم
اوسم به دمشکوله وږموسره
ياره که په غاړه کي خونډي دي شم
«خيال» په گودرونوباندي گرزوه
پربرده چي په سرباندي منگي دي شم

د کورگتې

که د زړه دمینې راز غواړې د چتې ۱
کیسې ټولې دې له اوښکوسره پتې

«نخاگره چې نخاکولی نشې ۲
وايې محکمه لاکړه وینم له ستې»

چې له شوقه به په لاره سمې نه تلې
په دې ښار کې پاک لمنې اناوتې ۳

خپلو ښکېل کړو د پردیو په دامونو
کنه مورخو درلودلې پخې متې

«که بې لاستې له خپل ځانه څخه نه وای ۴
تبرخنګه ماتولې ونې غوتې»

هم بې لاس زما په وینو باندي سره دي
هم به ورمه د قاتل د وبال ختې ۵

«اوس دیوې سپرې لپاره چې لري بې ۵
ټول پوستین په اور کې غورزوي دالتې»

نه بې گورمه ښارونه بې خطره
نه زما جونگره پاته شوه د ختې

د پردو ترمنت لاندې مه شي «خياله»
«دلاهور ترگتېو بڼې دې د کورگتې» ۷

۱۷

-
- ۱: چته: په وزن د «لته» = مسته = بنيايسته = خيالگره.
د پښتوپه لنډيو کې د پردو د لري لکه:
چې کته خې خال ته مې گوره
دهندوستان د چتونشته شنه خالونه
- ۲: نڅاگره چې نڅا نشي کولای وايي محکمه کره ده
- ۳: اناوت = د بل د اوږو بار = اړ = محتاج = بپوزله
- ۴: ونه وايي که مې لاستی له خپله ځان څخه نه وای
نو چانه شوم ماتولی .
- ۵: خته = جوال = بوری = بوجی = وری = توبره
- ۶: ديوې سپرې له پاره ټول پوستين په اورا چوي
- ۷: د کورگتې دلاهورگتې دي

خیال غواړي

زړه مې پارېدلی دی وصال غواړي
بڼه یې په گانه باندي سمبال غواړي
خان پرې کړوي دکباب خوی لري
داډپوه پرست پتنگ مشال غواړي
پرېزده چې توبې ورسره ماتې کړم
مسته په سرو شونډو کې وبال غواړي
بیابه مې دزړه خونه روښانه شي
یارمې دتندی دپاسه خال غواړي
اوس مې په کوگل کې غبارونه دي
زړه مې داشنا دمخ مشال غواړي
بیامې دابدرنکه صیادخاري نن
سرمې غوڅوي راڅخه مال غواړي
«خوله یې دگیدرې شخوند داوبن وهي»
حکله له افغان سره جنجال غواړي
بیالکه ژوره د، رگ وینې خښي
توره خپکۍ گوره مورېوال غواړي
حق ته خو اورونه گلزارونه شي
ژوند مې د انکار په لورې تال غواړي
روږدی شوپه وینه د انسان باندي
بیاخوني بڼامار راغلی «خیال» غواړي

داشعر مي لاپخوالیکلی وو.

مجبوري

کډې وتری زامنو سباوون دی
اوس زموږ له خپل وطن څخه بېلتون دی
کلی کوراوهدیره مویاته کېږي
مجبوري ده په سفر باندي مویون دی
له آمونه شورویان راپورېوتې
نن په ټولو اولسونو کې پاڅون دی
خود اپورې پاکستان ته پناه وړمه
غم خپلی زړه مې ځکه ځگر خون دی
دشمال اود سهیل په منځ کې بنکېل یو
ددوئ دواړو دافغان په ضد تړون دی
«سپي په خپلو کې که څومره سره وړان شي
خو فقیر ته بیاد ټولو پیوستون دی»
زویه گوته په ماشه نیسه په لارې
دهیواد دآزادی په نوم موتلون دی
دقصاب چاره په لاس کې چلوي یې
«خیاله» څرنګه ونډی ونډی پښتون دی

د بخت هنداره

چې هرچېرې لټومه ښکلی یار
مخامخ راته راخپرمه شي اغیار
خپلې ډکې خزانې ته چې ورځمه
ترې چاپېره وي دبل کلي ښامار
که هرڅويې پرېمینځم د بخت هنداره
سره سرور باندي گرزې تور غبار
زه دکلي په ناوړین باندي خپه وم
اوس به څه کړم وړانوي مې غلیم ښار
«نن خوتش دمور له څنگه سره تېر شو
زه وپرېرم چې دالاره شوه دمار»^۱
چې رقيب بايد پرې خپله څرېدلای
نصیب مور ته درولی هغه دار
سپېره منی ورنه ښه گنمه «خیاله»^۲
که په وینو وي لړلی نوبهار

۱: وايي له دې څخه نه دارېرم چې مارمې له څنگه
تېر شو بلکې له دې وپرېرم چې دابه بې لاره شي .
۲: منی = خزان

لونگ

که هر خومره يې سيالان گڼي بدرنگه
ماته بنکلي له هر چاده شوخه شنکه
د سرسترگي مې کږې وريسي اوږې
چې د پرک غوندي مې تېره شي له څنگه
«خوندي بڼه دی راتله يې» زما ونډه
چې لري يې د اشنا د مينې بنگه
په تومت د عشق يې زه په اور کړېم
خوپه غاړه کې يې ته زانگې لونگه
لکه موج د اباسين چې په مور وځي
مسته هسي وي روانه رنګه بنگه
ماته برید د سپينو تور وراپه ياد شي
چې دې اورم د ليلاد بنگرو شرنګه
«خيال» د زړه په هغه رنځ باندې اخته شو
چې يې واخست د تېرو بڼوله جنګه

دنيلا ناوي

مراوي شانته گل يم له پرهاره سره اوسم
اوس چي دازغيوله بهاره سره اوسم
ميني زما برخه په اورونو کي ليکلي
غونبه دکباب يم له انگاره سره اوسم
نن يي تر ملاپوري بمونه راترلي
خه ساده پښتون يم له هونبياره سره اوسم
خپله پيماني وهي په ماباندي مرچلي
خوان دلور و غرونو يم له بناره سره اوسم
بنه گپدي دگلووم راولو بدم له خانگي
يوورمه باروتوله غباره سره اوسم
بيالکه دمصرناو کي دنيل خپوته
ونده دتوپان شوم له سينگاره سره اوسم
«برخي ازلي دي نه په زور نه په زاري دي»
زه ازل رتلي له بناماره سره اوسم
پښ يم تکولي دزرگر له بتي وزم
تش په تصور کي له رخساره سره اوسم
خپله دانگور په شان له تاکه خخه شکپرېم
نوروته په جام کي له خماره سره اوسم
گرزي هر صيادر ايسي ولي مي په غشو
زه دتوتکي غوندي له ډاره سره اوسم
اوس خوچي گيدر په له زمري خخه باج اخلي
پښي مي ارباسي چي له واره سره اوسم
ويارم چي تراوسه لادخيل طن په مينه
اوښ غوندي ترلي له مهار سره اوسم
«خياله» خان بدل کره زماني په اوبنتودي
خوبه لاپه خوب کي له تينگاره سره اوسم

دفلک مېچنه

دلامبوپه نمت راغله هغه لوره
دنده په خپله غېږ کې ونيوه لغړه
بخته ماسره دې څه تربورگېني ده
چې يې نه بولې زما د يارۍ وړه
دآشنا د شونډو سرې سکروټې گوره
زما زېږېښلی رنگ ورسره تره
لاترڅوبه لاس ترزني ورته ناست يم
چې مې گړزي په هر بن د غبار لړه
«يو متل دی وايي بڼه ده په عمل کې ۱»
له پراته زمري نه گرزنده گيدړه»
څوڅخونه يم چې ازغي په غېږ کې ساتم
دباغ گل يم له وړموسره مې اړه
زما سترگې لکه غلې ورپسې اوړي
چې تېرېږي مې له څنگه سره غوړه ۲
څو چې گړزي دفلک مېچنه هسي
دپښتون د بخت او گره به وي ناوړه
درتبې د شوق په تمه دې زاهده
دمذهب ښکلې لمنه کړه ککړه
په خوځښت دزمانې کې معجزه وه
چې يې ماته کړه دخيال دنصيب دره

۱: تر پراته زمري گرزنده گيدړه بڼه ده

۲: غوړه = ښکلې = ښايسته

اورلوبه

هسي چاري دي راو کري مينتوبه
چي اوس گرزمه رسواله لپونتوبه
که هر خوژور ویده یمه هیواده
ستاتوده مینه مې وباسي له خوبه
هسي رنگه دي غمونولوغرن کرم
چي مې اوبنکي شولي وينې له زووبه^۱
روغ زرگی مې ستاد مینې له بابتہ
په گوگل کي نه خایري له پرسوبه
بنه خواني مې دپتنگ غوندي لوگی شوه
چي مې وکره ستاله عشق سره اورلوبه
سراومال به زما دواړه درنه جار کرم
که مې ستاپه مینه تنده شي خروبه
خیاله پاخه دتکل نیلی په زین کره
مېرني خونه ډار پري له سرکوبه

۱: زووب (زهوب) = گزک = التهاب = خورین
= انفیکشن . (هغه گزک او التهاب چي
له تینگی وینې سره له تپ خخه راوړي .)

پردېسي

چې د باد غوندي مې تېره شوې په څنگ
زما زړه درېسي درومي په غورځنگ
هسي رنگه خوشبويي دې ځي له زلفو
نه يې مشک لري نه عطر نه لونگ
دا ځواني چې ته لري د چنار ونې
مابه وباسي له کلي نه ملنگ
د کاروان بهير به پت په غرونو ولو
چې وانه وري کوم يوغل د جرس شرنگ
«غونښې ټولي د خانانو په خوراک ځي ۱»
په هلو کوي د سپيو سره جنگ»
هغې سپينې زما زيره کره راسپينه
چې وربل يې شو په مخ باندي رارنگ
د بڼرني و چې د بڼتي مې ياد بري
پردېسي ده په يورپ کې مې زړه تنگ
«اوس له پېښې څخه تېښته وايي نشته» ۲
«چې مې يو پلوته پرانگ دی بل گړنگ» ۳
خياله بېرته د خوشحال توري ته لاس کره
چې دې بيا په کهاله راغی اورنگ

۳۰

۱: غونښې خانان خوري په هلو کوي د سپيو جنگ وي

۲: له پېښې تېښته نه شته

۳: يوې خواته پان بله خوا پرانگ دی

چاودنه

سپېدو وچاوده په پای کې رنگ د شپې
هره خوایې رها گانې کړې خورې
لاگلا بوخپل تا جونه سمول
چې خاتولوپه سر جگې کړې شملې
دگلیانو په لمانو اورېدلې
مـرغلرې د شبنم رنې رنې
د ورمو خپې نسیم په غـږ کې یورې
ور وېښلې یې بلبلو ته ولجې
چنارونوتر نظر لاندې خارلې
چې ترې لاندې غورېدلې وې غونچې
په شنبلیو کې لگیا وو بوی دمشکو
له گلاب سره سینځلې نخېدې
پلو شود و نو خنځلې رمنځولې
په لښتو کې اوبه رابهېدې
دگهیخ شمال یې خانگې ښکلولې
له غوتیو سره پانځلې غورېدې
په هرگوت کې گودرونه وو د پېغلو
پنډېدلې پـرې دکـلې پښتنې
چې ناخپه توغندی د غلیم راغی
لورپه لور باندي یې تیتې کړې چرې
د چنچونو پرهارونه یې خیرل
له توتیانو څخه وینې خڅېدې

دچالاس او دچاسرورپورې نـه وو
بنکلي نـجـونـي په ټپونو کې پرتې
پتول يې خپل زخمونـه په منگولو
دگـودرغاړې په وينو باندې سرې
توتکيو ورتـه ساندي غږولې
له غوغا سره په غم کې گډېدې
خيال چې وليد دغه ويردباغ په منځ کې
دواړه سترگـي يې ترپايه ژړېدې

دمحبوب علي د بنكلي شعر په افتفا

تصوير

بخته په دې مړاوي گل کې بېرته بنکلا و اچوه
بيا په دې ويده بدن کې مسته اروا و اچوه
ناوې د وطن به بيا د حسن رسول و اغوندي
ته يې په سپين مخ باندې رنگينه برېښنا و اچوه
زه به د غزلو مرغلرې ورته و پيېم
ته د دې خپرې د پاسه سپينه رڼا و اچوه
لمرد پيو ستون به د خيبر د پاسه و خاندي
ته پکې زرينې پلوشې د وفا و اچوه
زه به يې د درستو کړاوونو کيسې وليکم
ته پرې د خټکو د شعرونو غوغا و اچوه
ستانه يې تپونو ته پټې غواړم طبيبه
لږ پکې افغان ته د يو والې دوا و اچوه
راشه د ژوند باده په دې ونوکې راوگرزه
بيا د دغه بڼې په وچو خانگو کې سا و اچوه
بيا به رنگينې د پسرليو ورته راشي
ته يې په گلونو کې وړمې د سبا و اچوه
خيال ته يې چې نوم افغانستان تر بنکلو بنکلی دی
ته په دې وجود کې بېرته بڼه پښتونخوا و اچوه

پرتم ځي

«که په لاره باندي مار په هر رقم ځي ۱
خپلې سوړې ته چې ورسپړي سم ځي»
که يې هرې خواته اړومه څوکه
برابرمې دوطن په لور قلم ځي
زه پوهېږم چې پخپله ورسره يې
تابه څه کوم زاږده چې پرتم ځي
«توره شپه به يې له چرگه هم سبا شي» ۲
نور يې خونبه ده په سمه که په چم ځي
نن خو پورته دمريخ په تندي پل ږدي
دلته ولې يې گودره لا ادم ځي
زه به چاته فريادونه رسومه
چې مې بياله خپلې غېږې نه صنم ځي
نور يې نشم په سينه کې تم کولی
چې دزړه له زولنو څخه مې زغم ځي
د پردو په اوږو ته راغلي سايبه
اوس به خيال له خپله کلې څخه گرم ځي

۱: مار که هر څومره کور روان وي، خپلې

سوړې (غار، سوري) ته ځان سپڅلې کوي .

۲: يې له چرگه هم شپه سبا کېږي .

لاسکتویه

دلته به څوک نه وې چې بې سوږې نه وې غاړې
ټول په دغه کلي کې له غمه څخه ژاړې

وايي «تروژلې ورور پرې اېښې گومل بڼه ده»^۱
کور او کلي پاته زموږ کله ورنه ولاړې

دغه يې انصاف وود جهاد دمخکښانو
وگوره د ښار کوڅې يې څرنگ کړې وي جاړې

څه مشکل صياد ته چې يې ولې په ليند يو
ويرخوپه کورودی چې ځالي يې شوې شاړې

بل ته خويې لاس په سلامي نيولې پورته
دلته يې له موږ سره دخولې خبرې لواړې

خوبه لاسکتويه څو د بل تر حکم لاندې
ځوانه که بنادي غواړې لستونې به درنغاړې

«فيل که چېرې مړ شې بيا يې هم په زنگانه کې^۲
يو متر اوبه خولاپه کچه وې ولاړې»

دی خودې پښتونه په اتوم باندي سمبال کړ^۳
خپله دې له سر څخه تړلې دي ريتاړې

وينې به دې زيبېني د ژورې غونډې گله
خويې چې ونه باسې له خپلو غوښو داړې

هسې به له شگو څخه پرې ځانته او بې
سړپه زنگون ناست يې د بابا په توره وياړې

ستا په اراده پورې هم اړه لري خپله
خياله «په هغه باندي به واورې چې يې غواړې»^۴

۱: تر وژلې ورور پرې ايښې گومل ښه ده.

«گومله د پکتېکا د ولايت يوه تاريخي ولسوالۍ ده.»

۲: فيل که مړ شي بيا يې هم په زنگانه کې يو متر اوبه ولاړي وي .

۳: د پاکستان د اتوم پلار قادر خان نومېږي چې په خټه پښتون

اوله ايران سره يې هم په دې برخه کې زياتې مرستې کړې وې

خو اوس د يو مجرم په شان تر څارنې لاندې ژوند کوي .

۴: چې غواړې په هغه به به واورې .

کوکاري

چې په مايې لگوي د ناز نو کاري
له تندي خخه مې وينې وهي داري
د ابھير به د جنون په لوري درومي
د عشق او بڼې په تدبير نشې مهاري
چې له زړه مې د غمونو کډې بار کړي
شوخي سترگې دې راواړوه خمارې
«په گيدري پوري خپله لکۍ اورده»^۱
په ماو کړې خپلې مينې هسې چاري
که ډېوي يې په هر خلې بلې نه شي
د عشق لاري ترمنزله دې غبارې
چې مې ولې د بڼو په توغنديو
لکه دروي د شپنو وهم کوکاري
که له «خيال» سره دميني گانه نه وي
د غزلونو اوې څنگه شي سينگاري

۱: گيدري ته خپله لکۍ بلاده

يرغمل

زه ورته گورم چې دوى مې کور وړي
دژوند هستي مې دبل په زور وړي
«اورلره راغله دکور مېرمن شوه»^۱
رپاند بيرغ مې رانه نسکور وړي
پخپل پتي کې کرونده وکړو
پروره زمورې شى غنم مو نور وړي^۲
بې له خنښتنه دگلو بن دى
پانې يې باد وړي غوتې يې لور وړي
دلور وغرونو خزانې کارې
لاجورد يې غله وړي ونې يې اور وړي
دشيخ پلتنې په کوڅو گرزې^۳
له زړه نه مينه له سر نه شور وړي
مورې يرغمل يو دبل په لاس کې
يامو مسکو وړي يا مولاهور وړي
په هر گلشن کې سپلې چلېږي
توتيان مو وژنې باغ مو سمسور وړي
زما په برخه دمينې اوردى
سینه مې سوځي زړه مې ټکور وړي
گناه يې خپله لاس په بل پاک کړي
مريې خودى دى «خيال» يې پېغور وړي

۱: اورلره راغله دکور مېرمن شوه. «پخوا داورلگيت استعمال دومره ډېر نه وو نو سکروټې به دچلم يا چای له پاره يوله بل کورڅخه راوړل کېدې کومه نجلی د چاکورته داور لپاره ورغلې وه اوهمالته يې دکورله خنښتن سره اړیکې پيدا شوې وې چې خبره تر واده پورې ورسېدله اوپه دې توگه نجلی دکور مېرمن شوه اودامتل ترې پاته شو.»

۲: پروړه = بوس

۳: پلتن = اولسي او ملکي لښکر = غیر نظامي لښکر

د زړښت خپسکه
یاره نن خوپه کتلو کې ثواب را
ستا په سترگو غرځنیو کې شراب را
چې وږمې یې بویو مه پرې مستېږم
گرانه ماته دهغو شونډو گلاب را
اوس د مینې په غمونو کې ډوبېږم
ستاد څښوله ورېښمونه تناب را
زمو لوی مې د زړښت خپسکې ورو ورو
لږ د مینې ماتولو ته شتاب را
چې کیسې د عاشقۍ دې پکې لولم
ستاد مینې د مذهب هغه کتاب را
عشقه ښه مې کړه د اور لمبو ته
زه تر تلوته پیدا یېمه عذاب را
چې هرتاریې د درخو له زلفو جوړ وي
خیال ته هسې د آدم د لاس رباب را

۱: زمول «په وزن د شپول» کمزوری او بې سېکه .
دا لغت زمور په سیمه کې اوس هم دود لري خو د شیخ
اسعد سوري علیه الرحمه د بوللې لمړې بیت چې د غور
د زړو پښتون پاچا امیر محمد سوري پرمېښه یې
دیوې ساندي په ترڅ کې وپلې ووپه هماغه وخت کې
هم معمول ووالبتنه د «ز» توری ساکن دی لکه :
د فلک له چاروڅه وکړم کوکار
زمو لوی هرگل چې خاندې په بهار
«پته خزانه»

درځم

دیدن ته دې هیواده له جرگوسره درځم
ستا غېږې ته د عشق له ولولو سره درځم
پوهېږمه چې لارې پاتکونو دې نیولې
زما جنت نښانه له خطرو سره درځم
داغرونه او ډاگونه دې باغونه د، ارم شه
بلبل دې یم وطنه له نغمو سره درځم
دزړه په سرمې برېښې لکه ستوری د پېروونوا
په تا باندي مین یم له پښتو سره درځم
بېلتون د پردېسي دې یم له غېږې نه ایستلی
په دې باندي که پریم له توبو سره درځم
د «خیال» دزړه دهیلو د ساحل د غاړې گله
دمینې په دریاب کې له لامبو سره درځم

۱: پېروونې = داپه اسمان کې د ستورو یوه ښکلې
ډله ده چې یوله بل سره خوا په خوا کې پراته دې .
کوچیان او کلیوال خلک د پېروونو له خوځېدلو او
راگرزېدلو څخه د شپې مهالونه او دکال موسمو نه
پېژني، له کهکشان او لمړیخ نظام سره توپیر لري .

د کانيې کرښه

راوړه جام د بنگو چې نشې درسره ماتې کړم
اورد مينې راکړه چې لمبې درسره ماتې کړم
خوبه لاپلمې د پرهېزونو يادوي راته
پرېږده د زړه سره چې توبې درسره ماتې کړم
زه خوداجمل غوندي زمري دنظم نه يممه
بنکلې چې په شعر کې ولولې درسره ماتې کړم
رېمنځ به دې د تورو تورو زلفو د لول شم چې
خني دې په لېڅو کې خورې درسره ماتې کړم
لوزمي له تاسره د کانيې په سر کرښه ده
خه پردی خونه يم چې وعدې درسره ماتې کړم
مخ دې لکه لمرد سبا وون دی پلوشې وپښي
راشه چې د وړانگورنگينې درسره ماتې کړم
دلته بدرگې د بېلتانه راپسې گرزي لا
مينې د کلونو به دلې درسره ماتې کړم
ووايه غماز ته که زموږ له غرونو نه وزې
سم به په دې پرېښو کې پنجې درسره ماتې کړم
«خيال» خوکه دکلي په دودونو ډاروي ليلا
بيا به دې ملنگ شم چې پلمې درسره ماتې کړم

تال

نه دې ساری چپرته وینم نه دې سیال شته
نه دې گورمه خوک ورنه دې مثال شته
دې پوې احسان به ولې ترورمې وړي
چې د زني په شیشه باندي دې خال شته
هره شپه يې زنگوه تربرېخره ۱
زما فکر ته دې تل د زلفوتال شته
راشه او بنکې مې راوچې کره دسترگو
چې له تاسره زما دلاس د شمال شته
نور به نه درته راوړم د باغ گلونه
چې وربل دې په گانه باندي سمبال شته
زما مينه برملا ده چې خه کېږي
په دې بنا رکې خو گردونه د شمال شته
لا ترخوبه مې ترتې په تور دميني
ما چې خومره خوروي هومره وبال شته
که هرخوپه اشارو راسره گرزې
«غل په غره کې نه ځايېږي» د امثال شته
دغه لړې د تورتم به هم رنای شي
د بېلتون په ترورمې پسې وصال شته
که يې غواړي له کلاخه راووزه
ستالپاره د گودرپه غاړه «خيال» شته

۱: برېخه = څانگه = د غرمې او گهيځ ترمنځ مهال .
د مهال لپاره په پښتو ژبه کې دې برخو اړه نومونه موجود
وولکه: سپېده چاوديا سپېده داغ، گهيځ، لمرخړک،
برېخه، غرمه، برمل، لرم، لمرلوېده، ترم، او شپه د
اسلام له راتگ څخه وروسته هم موجود و خو بيا لکه
زموږ نوره ژبه د ناوړو پېښو له کبله و سولېدل اوله منځه

ولاړل يواځې غرمه په ټولو پښتنو کې لا پاته ده د گهيځ
استعمال هم کمېدونکې دی او برېڅر زموږ په خوا کې
لا دود لري ښکارندوئ عليه رحمه چې د سلطان شهاب
الدين غوري په واکمنۍ کې مخور او ښه شاعر وود
يوې بوللې څخه يې د پښتو مهالونه داسې ښکاري .
هرگهيځ چې لمر څرک کېږي له خاتڅه
څو چې يون کاډلو پدې څه په څنډونه
که برېڅروي که غرمه وي که برمل وي
که لرممل ، که لمرلو بده ، که ترملونه
« پته خزانه »

ټاپي

هغه کوز کلی زموږ وونوم يې ویر شو
چې د اپورې شوروی پکې آمير شو
دلرغونو خزانو په نمت راغی
خود غرونو په پېچو مو کې راگير شو
له کابل څخه يې پورته کړې لوڅرې
چې د کلې ږيرورد بهير مير شو
د مذهب سپينه لمن به کاندې څرې
چې په سيمه کې ناولی زموږ پير شو
يو په بل باندې ټاپي دې لگوي يې
لا پروڼ يې مجاهد وونن کا پير شو
اوس به چاته د زړه چيغه رسومه
زما خوب د مينې بل رنگه تعبیر شو
لويه خدايه درحمت ډېوې رڼا کړې
که تورتم زموږ د فکر پې تنوير شو
چې د باز پېښې کوي د ونو چتکې
« خيال » خو ځکه په سيالانو کې زهير شو

قلم ولاړ

يوه گيله وه چې دلاسه مې صنم ولاړ
اوس به څه كړم چې مې زړه ورسره سم ولاړ
زه به هم د فكريتال وريپسي ولم
چې مې يارلكه شاهين په نوي چم ولاړ
«سړي غرونه دې مېرمنې اړمونه» ۱
له جنته څخه څرنگه ادم ولاړ
رناورځه مې شوه هغه مهال توره
چې زما له خوارې برخې نه قلم ولاړ
كه گيلې لرو له روبل اوډالرو
دافغان په ټكولو كې درهم ولاړ
خپلې ژبې ته خپه وم چې غوڅېږي
اوس وپرېږم چې له منځه مې توكم ولاړ
نن د «خيال» د زړه ټپونو گزك وكړ
چې د عشق له درملنې يې ملهم ولاړ

۱: سړي غرونه دې ښځې يې اړمونه .

ښځه اونارينه دانسان ديوه سر، دوه سترگي دي ، په
دې متل كې چې كوم مفهوم ځاى نيولى هغه يواځې
په متل پورې اړه لري اود قافيه تابع گرزېدلى دى
اوبس .

هيندارې وهي

آشنا مې كډه و كړه لارې وهي
له خواشيني مې زړه كو كارې وهي
بپلتون پرې زړې د غمونو كړي
د ژوند په دښته مې شيد يارې وهي
خپله خپره ورته ښكار پرې پكې
وزه له ښكر سره هندارې وهي
غريب يې تل د زړه په وينو گټي
شيخ يې په كلي كې تيارې وهي
اوس چې په لاس كې ماشينگنې لري
دوى له كېبلو سره خوارې وهي
د زاهدانو عدالت ته گوره
له خانه سل خله هوشيارې وهي
«لكه كاغې د زر كې غاړه كوي ۱»
خپله يې هېره شوه بغارې وهي»
نجلۍ د عشق په نېزه وويشتمه
خياله له زړه مې وينې دارې وهي

۱: كاغې د زر كې غاړه كوله خپله يې هېره شوه .
كاغې = كارمگه = كاغ = كورپاغ = زاغ = كارغه .

پاروگر راغلی یم

وعدې ته دې جانانه په گودر راغلی یم
داڅه زېږی مهال دی مازدیگر راغلی یم

انځورد سپینې خولې دې د غزل په بیه کارم
دیدن ته دې مهینې په هنر راغلی یم

د عشق په پلوشو کې به دې وپېچمه گله
ستا حسن ته څرگنده لکه لمر راغلی یم

نغمې د بلبلانو که دمینی سپول وي
نوزه هم درته گرانه په غومبر راغلی یم

گرېوان مې که شکېدلای دی د زړه بنیینه مې پاکه
خپه نشې له مانه چې ببر راغلی یم

کمڅی دې که هرڅومره بې اودې غوندې ماران دې
په دم بې اېلومه پاروگر راغلی یم

ترڅو به د دسمال په اشارو سره غږېږو
د «خیال» مینه رسوا شوه په ډگر راغلی یم

منه

زه له پېريانو تنبتم ته راته د پې يادوې
خپله كو كارې وهې ماته مې غرېب يادوې
لاس دې په وينوسره دې، په بل تورو نه وهې
لوړې مانې دې گوره چې ماته چېب يادوې
ناصحه خان بدلوه دوخت له منډوسره
زه دې ملا ته حيران ته دې تالېب يادوې
مريد دې وچې شونډې، تهاك لاسونه گرزي
اوس دې رښتيا نه مني ته ورته فرېب يادوې
مطريبه مه غږوه، زړې سندرې راته
زه يې نخانه غواړم ته يې پايزېب يادوې
ولې نصيبه زما، د ژوند رقيبېه زما
د ماد عشق نيلى ته د بېلتون كړېب يادوې ۱
د «خيال» د زړه بلبلي، ترمخ دې زڼې بڼكلې
زه يې منه بولمه چې ته يې سېب يادوې

۱: كړېب په وزن د «چېب» = رقاب (په آس
باندي د سپرېدلو لپاره د زين پايدل)
په كړېب كې د «ك» توري ساكن دي

ازمويلې

خوبه زموږ برخه وي د دښتوپه کپړد يو کي
بښارته خو ورتلای نشو، لويان دي په مانيو کي
بيا به دي د سرد پاسه ټک وهي مېخونه
پام کوه چې ولاړنشي کابل ته په خپليو کي
دغه ازمويلې دي لانه دي پېژندلې
ساه له سړي باسي حرموني په سلگيو کي
هلته کانتينري گرموي دمرگ لپاره
خښتي افغانان دي پخوي يې په بتيو کي
دلته هم په کليو کي ژوندي سرونه ربي
سته د پښتون وهي اختيار يې په پرديو کي
وايي چې «هم بوره هم بد نامه شولې خوارې»^۱
هرڅه درنه ولاړل دناوليو په ناندريو کي
گوره چې «ډبرې هم کډي ته رغړې»^۲ خياله
موږ لکه گلونه مړاوي کپړو په سپليو کي

۱: هم بوره هم بد نامه شوه

۲: ډبرې هم کډي ځای ته رغړې

مارچيچلی

ستادمخ په شيشه سره او سپين ځلپړي
که رنگونه په هنداره کې ماتېږي
گرانه بيا درته راستون شوم مجبوري ده
«مات لاسونه خپلې غاړې ته ورلوېږي»^۱
پتې خولې مې د سولگيو پت خوندي کړ
«مارچيچلی خو، له پرې نه وېرېږي»^۲
«که رښتيا دې ياره زړه راباندې سوځي»^۳
له رندو سترگونه، هم اوښکې بهېږي»
درنگ په درنگ دوخت شپې راڅخه تښتي
لنډ ژوندون دی د پناه په لورښوېږي
يو وار راشه چې گلونه درته ويړکړم
د سر «سترگې په ښو کله درنېږي»^۴
د زړه مينه په ډگر اسره وکړه
وايي «شني خوڅه په غلانه خوړې کېږي»^۵
خدای دې مه خوږوه هسې رنگه ياره
لکه «خيال» دې چې په مينه کې خوړېږي

۱: مات لاسونه غاړې ته لوېږي .

۲: مارچيچلی له پرې څخه وېرېږي

۳: که زړه سوځي له رندو سترگونه هم اوښکې بهېږي .

۴: سترگې په ښو نه درنېږي .

۵: شني په غلانه چيچل کېږي

آونگ

داخوږ سيوري د چادي چې په څنگ راسره ځي
زما د وطن خيال دى په غورځنگ راسره ځي
په سترگويي كه نشمه ليدلاى له بهره
د فكر په هنداره كې يې رنگ راسره ځي
د نورو په گېډيو به يې ورنكړمه پانه
د دښتو هريو بوټي يې لوه ننگ راسره ځي
افسوس دى چې يې وينمه بې شمېره پرهارونه
له ښاره ترمناره پورې رنگ راسره ځي
د گردې دنياگي په سر ارامه ارامي ده
يو اځي د پښتون په كور كې جنگ راسره ځي
بېرې د ژوندانه مې ډوبوي د غم په سيند كې
د هرې خپې غاړې ته نهنگ راسره ځي
كه نوم مې د شېرينې تش په ژبه باندې راشي
له پاسه مې په سرباندي كلنگ راسره ځي
زما نصيب ته وگوره چې مار له مرگه بچ كړم
د ننې په لستونې كې اورنگ راسره ځي
هلوكې مې دمړيو نښتېځي غوړي ترې باسي
دا پورې گاونډى لكه آونگ راسره ځي
متل دى «چې درانه بارونه وړي خوراك يې ځوځ وي»
د «خيال» كډه په شاباندي ملنگ راسره ځي

د تپونو غلبېل

تړی دو صال یم شرابونه ماته مه راوړه
زه لېوال دمینی یم جامونه ماته مه راوړه
راشه په سینه مې د تپونو غلبېل وگوره
سرترنوکه خړیکه یم دردونه ماته مه راوړه
موم غوندې بدلېر مه د بنکلو په منگولو کې
پام کوه چې وانه وړم لاسونه ماته مه راوړه
گرانې ته زما د زړه گانه یې پسول څه کوي
خپله بنایسته یې سینگارونه ماته مه راوړه
ژرنده د ناوړین زما د سرد پاسه گرزې
پر پرده د ویر باده نور غمونه ماته مه راوړه
زه دومره تنکی شوم چې د مچ پنبې مې ژوبل کړي
بس دی د خیال عشقه پرهارونه ماته مه راوړه

برېښناگانې

بیا به پسرلی شي میناگانې به راځي
تورې شپې به لېږدي رڼاگانې به راځي
واورې به خپل سپین کفن ورونغاړي له محکې
خاندې به گلونه ښکلاگانې به راځي
روغې به شي بیا دغه نوکاري دسېلیو
څانگې به شي پېغلې نڅاگانې به راځي
پاس به د وریڅو درمندونه په گډا شي
گرزي به پرکونه ، برېښناگانې به راځي
شنه به چمنونه شي شنبلي به زرغونه شي
مستي توتکی او بوراگانې به راځي
بیا به د پردیو ټپو سانو پوځ ووهي
باغ ته د توتیانو بلواگانې به راځي
بیا به گودرونه په منگیو ښایسته شي
«خیال» به ورته گوري خنداگانې به راځي

چاپه مخه کړې يو

مور خولا تراوسه ولولو په مخه کړې يو
سپک د سيند ځگونه شوو خپو په مخه کړې يو
توره مو له تپکې نه د بل په امر وزي
باتې د زمري وهو بيزو په مخه کړې يو
نن چې د پېروونو کچ کولو زمانه ده
خپل کورونه نلرو خپمو په مخه کړې يو
خپرو په مرچل باندي سرو نه مو په لپو کې
پايلي ته يې نه گورو، ولجو په مخه کړې يو
خوبه زموږ سترگې وې دنورو په جېبونو کې
هرڅه رانه پاته دي پيسو په مخه کړې يو
مور خولا تراوسه دخپل سر په بيه پوه نه يو
ځکه هديرو ته جنازو په مخه کړې يو
هسې خود خپلي ارادې خبرې کاندو
«خياله» چې خپه نشي پردو په مخه کړې يو

برمته

چې موغو بنسته ستا په زړه کې سمندر
دنهنگ په خوله کې ولاړه مرغلره
غمه ستونۍ مې له غربوه څخه ډک دی
نه مې چيغه له خولې وزې نه سندر
هرې خواته مې که بيا يې درسره يم
زما زړه دې برمته ونيو دلبره
خو چې ته يې گودرونه بنايسته وي
خوند خوتاواخت زېړه مازديگره
مور دې هېرشووپه مانيو کې راگرزي
«يو دې بام دوه دې هواوې دې اختره»^۱
«اونس ته وايي چې اورمېږدې ولې کوردي
وايي کوم ځای مې سم گوري زوروره»^۲
«چې يې لو ته خوښه نه وي دلوگرې»^۳
لور په لوتنه تېروي نه په ډبره
تررتلې «خيال» خوته ښه يې پېژوانه
چې ديارپه منخ زنگېږې بختوره

۱: يو بام دوه هواوې .

۲: اونس ته يې وېل چې غاړه دې ولې کړه ده، وېل يې

کوم ځای مې سم دی .

۳: دلوگرې چې لو ته زړه نه وي لورپه لوتنه تېروي .

خوب

خوب وينم زنگېر مه له تاسره په ټال کې
لاس مې دې په غاړه کې وي سترگې مې په خال کې
خڼې دې زما له مړوند نوسره لوبې کړي
بوی دې د عطرونو وي چلېرې په شمال کې
د پې له پاسه راشي ما په خوله کې درنه يوسي
ته راڅخه پاته شي ويده په زرغون شال کې
غرونوته مې يوسي په يو غار کې مې ايسار کړي
سراو پښې مې دواړه سره ونغاړي په جال کې
توره تره ږمې وي تش يادونه ستا رڼاوي
سم له دې بلا ووسره ښکېل يم په جنجال کې
خپله يې له دارو څخه وينې دانسان ځي
زه يې رانيولی يم دميني په وبال کې
وايي چې نوته د ښاپېر يو مينه څه کړي
سربه پکې وبايلې د ښکلو په وصال کې
ته د ادم زوی يې ښاپېری خودد ښانودي
تاسې شاته پاته ياست له مور نه په کمال کې
کله چې راوېښ شوم له خوبه څخه «خياله»
فکر مې له دې سره وو زړه مې په جمال کې

چيغه

کله چې خاني لرم، په زړه کې کېميني لرم
اوس چې ملنگي لرم، غرورد يا چاهي لرم
زه که پردېسي لرمه، دغه بد مرغي لرم
نن خوبې و سې لرم، په کلې کې پردي لرم
بيابه توره و باسمه، زړه مې لا ياغي لرم
متې افغاني لرم، منگولې د زمري لرم
فکر د زلمي لرمه، شوق د پسرلي لرم
عشق د موسيقي لرمه و ياريې تاريخي لرم
دود، د خواخوږي لرمه، مينه انساني لرم
شور لرم مستي لرمه، خوی، د غرخني لرم
«خياله» څه خواري لرمه مسته شاعري لرم
توره مېداني لرمه، چيغه توپاني لرم

پېغور

پتنګ ومانه په ځان د مینې تور
اوس یې شمعه کړوي په سرد اور
ډېوه ټوله د رڼا په بیه درومي
خوپلتي خوارې ته پاته شي مخ تور
دا انگار به شي ترخپلو ایرو لاندي
چې سپرغی له ځانه وېشي لور په لور
په لمن یې د بارو توغبار گرزې
ددې بن گلان به کله شی سمسور
د لوونگو فصل لمر په زړښت سپاري
خود غچ غبار یې پېټی شي د لور
که داشته تودوخي ځان ته خوندي نکړي
سره سکروټه شي پخپله سوی سکور
د مالیار په مخ کې چوتکی غوتی بنکل کړي
خویاد پرې یې بلبلو ته پېغور
«وزه خلاصه شوه په تېښته له لېوه نه
د قصاب چرې ته ورغله په کور»^۱
چې په بېخ کې ورته کېږدي اومې خښتې
«خیاله» تخت یې له بنسټه شي نسکور

۱: وزه (بوزه) له لېوه څخه خلاصه شوه
د قصاب کره ورننوتله .

رنخوړ

په هره خواچې ځمه دی ضرور راسره ځي
دياردميني غم دی لکه نور راسره ځي
هرڅويي که دزره له منځه وباسمه بېرته
د فکر په پرده باندې انځور راسره ځي
د زلفو هره څو که يې لښکه د غومبسي
پخپله په نځرو لکه تر بور راسره ځي
د حق لېونۍ چيغه مې په ژبه باندې گرزې
له دارسره مې برخه ده منصور راسره ځي
د اښکلي چې زه وينم دهالند په روتردام کې
ارمان دی چې په مينه کې غرور راسره ځي
قفس مې د پښتنيو شو د فيل تر پښولاندې
د «خيال» دزره بلبل پکې رنځور راسره ځي

چېرې ولاړې

نه دې اورم له راډیونه
نه دې غږ له تلوېزیونه
نه دې لوست په ښوونځي کې
نه دې څرک له پوهنتونه
نه دې شتون په سپنما کې
رټل شوې له روغتنه
نه دې توری په دفتر کې
تری تم له کتابتونه
اې د «خیال» د ادې ژبې
چېرې ولاړې له پښتونه

پاخون

زېږې گل يم له ازغي سره زرغون شوم
د خاتول غوندي په زړه کې ځگر خون شوم
کړۍ شپه د غم گلۍ راباندې اوري
پانې پانې په لمن د سبا وون شوم
د توکم توپير مې نه وو خدای خوشته دی
د د بنمن په ځنځيرونو کې پښتون شوم
د ليلاد کوڅې سپي راپسې غاږي
زه شکېدلای گرېوان گرزمه مجنون شوم
د د بې سيوري مې د سرد پاسه گرزي
له بابتې بې په خوله باندې زبون شوم
اوس مې چيغه بند ولای نشي «خياله»
چې په پته خوله کې زوږومه پاخون شوم

نغاري

پيالې راډكوه چې نازنينې ته ورځم
دگلودگېډۍ غوندي رنگينې ته ورځم
«زمانصیب ته گوره چې غنم مې شي وربشې»
په لاره کې پيرې دي چې وربنمينې ته ورځم
متل دی چې «دگودې لار په ژرنده ورغلي»
زما دغه منزل دی ديار مينې ته ورځم
«اوبه چې ترسرپورته شي څه يوه نېزه څه دوه يې»
ډوبېرم که رسېږمه سنگينې ته ورځم
دکلي په کوڅو کې نغاري دي غږوه يې
دلرې نه واټن دی په شېبويي لنډومه
دعشق برخه خوږه ده چه شيرينې ته ورځم
پيغام مې ورته يوسه ترکوڅې دوصال باده
په مينه ور روان يمه مهينې ته ورځم
هرخويې که داسيمي دي وېنلې تنزيمونو
د«خيال» دغه تکل دی خپلې وينې ته ورځم

تربور

بلبل په چينغو چينغو ځي غونچې د گلو چور
گلاب په زړه ټپي بڼكارې رېدي په وينو سور
د پر خورنې او بڼكې له غوتپورا خڅپري
گل تاج له سر نه وركړ بورا تپښتې ته مجبور
په ما پسې لا گرزې څارگران د گاونډيو
په لوتويې راماته كړه هنداره دشعور
په سر به دې بلا شي خويې زهروي په خوله كې
زموږ خو تجربه ده «دلستونې د منگور»^۱
نن تول د عدالت د مصلحت په تله كېږي
د حق نارې وهي په دار ختلی دی منصور
هر څوك په دې نړۍ كې اول خپله وينه پالي
يو ازې پښتانه دې چې د بنمن گني تربور
يو توره په لاس گرزوي بل گوته په ماشه رېدي
نن جنگ زموږ په برخه گرزېدلی دی دستور
خوبېرته كه دامات زړونه راټول شي سره «خياله»
دا اور به د باروتو شي گلونه د تنور

۱: منگور = مار (د خوست په ځنې ولسواليو كې
منگير ورته وايي موږ د دې بوال گړندي ته هم
منگور وايو چې تر چرمشكۍ لږ كچنی دی په
خونو كې پيدا كېږي او هغه يې بې ضرره دی .)

خيبره !

که هرڅومره دې نوم لوړ شمله دې بره
تورکاغان درباندي وختل خيبره
چې داستاد جگوڅو کوولکه غواړي
د بنمان درته رادرومي له بهره
ستا عزت له هرڅه پورته ووافغانه
فلک څه چارې درو کولې ستره
ته يې تل په توره وگتې پښتونه
دملا غشي دې مات شي په خبره
د مرگي وبا دې روږدې شوه په وينه
نيم په لره باندي وژني نيم په بره
چې دخولې گوله دې خوري ته ورته گوري
ستاترو چوشونډو جارشمه نهره
زه خو هسي رنگه هوډ لرم وطنه
چې دې پت درسره پالم تر ټکره
په جنت کې به مې هم دهيلو کوري
د «خيال» گل غوندي هيواده دزړه سره

منجله

په زرگي کې مې اورونه دې خراب يم
د وطن په مينه پوخ لکه کباب يم
د بيلتون غمونو هسي رنگ نری کړم
چې له پوف سره ماتېر مه جباب يم
لا ترخومي خوروي د مينې رنځه
تن مې وگوره له غمه وچ رباب يم
«پرومبنيه عقله کاشکې چې وروستی وای»
اوس خو بنکېل په منجله کې دگرداب يم
په دې پټه خوله مې پروت برغولی بنه دی
کنه زه خوله اوله انقلاب يم
راشه وڅېره د «خيال» د زره دفترې
چې د غم د بدو پېښو يو کتاب يم

غمازراځي

د ښکلو ميره څومره په نازراځي
لکه بلبله په مست آوازراځي
په سپينو لپڅو په سرو منگلو
د زړونو ښکارته د غرونو بازراځي
چته درخوده په شوق مينه
د عشق رباب ته لکه شابازراځي
اتن يې زده دی ډول يې خوښيږي
سندري بولي په وخت د سازراځي
زما دهيلو سپينه کوتره
د زړه شاهين ته په لور پروازراځي
په مړو کتوکي اورو نه وښيي
دميني جنگ ته نوی آغازاځي
لارې به څارو، غمجنه «خياله»
مينه به پالو چې بيا غمازراځي

د خاتولو جنډې

والوزئ وريپخوا وراولونى زمزم
وشيندى په پانومرغلرې د شبنم
بنكارې د خاتولو د جنډو د رپېدونه
رابه شي گلشن ته نوى دورد پرتم
مستې به نغمې شي اورامستې به بلبلې
پورته به شي بېرته توري لري د تورتم
بيا به وي د بنكلو توتكيواتهونه
بېرته به د زانوكتارونه شي راتم
ناخي به گلونه اورا پاخي به عطرونه
ولاري به شي بېرته دغه دورې د ماتم
اورې به د پرخومر جانونه په شنپليو
گرزي به له «خيال» سره راگرزي به صنم

انصاف

په يوه پښه ولاړيم دگل پېټې مې په سر
رېډې دپسرلي يمه نخېرم لروبر
ددښتو په لمنو بې او بورازر غونډېرم
باران که په مانه اوري ولاړيمه نهر
گهيځ راباندې ولوروي پرځې مرغلرې
ډېر ژر يې پلوشې راڅخه تښتوي دلمر
نسيم يې دشمال څپوته وپشي په هواکې
ورېمې، مې په عطرونو کې دمشکود عنبر
ترڅو چې زه غوتې او سم له سترگو الونيايم
که و خاندمه وړانگو ته مانه پرېږدي خطر
له بېخه مې ورو شکوي ځواني مې نيمه خواکړي
په زلفو کې مې وټومبي پيمخې په هنر
سوکه سوکه مې پېغلې دتندي دښکلا سيال کړي
له ځان سره مې لېږدوي ويالې ته برابر
خوښي او خنداگانې خوکوي دکلې مستې
رازونه وي له ماسره دنجونو و دگودر
خواله مې له سپين مخ اوله سرو شونډو سره کېږي
ترڅو چې زه تازه يمه پالي مې زورور
چې مراوی شم، ما پانې پانې ورژوي ښکلي
په گوتو کې مې مروړي بيا مې واچوې بهر
انصاف د بندگانو خوهمدغسې وي «خياله»
چې گټه ورته نلرم وهي مې په ډگر

پرتله

ستاد زلفود ولول دغه تعبیردی
چې زما په برخه تل د عشق خنځیردی
که هر خویې پرتله کړمه په شعر کې
تر سپوږمۍ دې بنا ایسته دمخ تصویردی
چې په جیب کې یې تاپې وې د تورو نو
نن یې جام په لاس نیولی هغه پیردی
مریدانویې اسرې ورته راوړې
ددانې حریص پخپله په دام گیردی
چې زما د وطن واگې رانه غواړي
د دې سرو او شنو غدیو څه توپیردی
«هنگی دلته اچوي کوت کوت یې هلته»
د بهیر په برخه دغه رنگه میردی
چې منگولې یې د «خیال» په وینو سرې وې
هغه بیا زموږ په کلې کې آمیردی

لوه ننگ

بيامي دبر بېننا په شانې تېره شوې په څنگ
اوړې په سوکه سوکه را اوړې په غورزنگ
لار دې ترگودره ده زموږ د کور له مخې
درومې په وربوزباندي، رادرومې رنگ په رنگ
ونه د چنار لري، بنايست دې دنرگسو
خوله دې سپينه پوڅه ده، په شونډو کې دې بنگ۱
ستاڅنې دمشکو او گلونو خوشبويي لري
وشينده عطرونه اوراوپاشه لوه ننگ
کوردې رانږدې شه لا، غمونه دې شه لري
مينه د زرگي راکړه، له سترگوسره جنگ
ستاڅواني دې بنگلې وي دخيال گربوان دې څيرې
گرزم له درخوسره راگرزمه ملنگ

شات

نه دې بولې شته نه لارې نه دې پچه
خوهرشی مرداروې ناولیه مچه
دمچی غولوته وگوره چې شات دي
پاچهان یې تل ختی په زیاته کچه
دورېنمود چنجیو خولاویاړدي
چې یې اغوندي هرخان دبل له غچه
ناخبره یې ستاخوند په ژبه وکوت
دیارخوله دې ورترخه کره دغم مرچه
ناپوهی هغه بلاده که پې واورې
تل به لاس ترزنی ناست یې برخه وچه
نه دې شات وي نه ورېنم نه پلاوونه
آزاد ژوند دې وي په پت کې بی له کوچه
ستادسترگود کجلودارو راکره
زما توري سترگې سرې د عشق له لچه
لابه خودرپسې گرزمه ستومانه
خدای دې مه لره د «خیال» له غوتې بچه

۷۲

۱: لچ = دسترگوناروغی .

دایوه ساری ناروغی وه چې پخوا په کلیو کې ډېره
زیاته وه دپنستوژبې په لنډیو او کاکړي غاړو کې یې
ډېره یادونه شوې لکه :

شینخالی په کلې ولاړه

یابه لچ راوړي یا غاړه

غاړه = والگی = رېزش ، زکام ، کله په سکاروې هم اوړي

غاړه = آواز = سندر لکه : «پلانی بنې غاړې لري»

غاړه = غړی

غاړه = خنډه ، لکه دگودرغاړه اونور .

ناغه

بیرغ به دې په سترگو ښکلومه چې درځم
گلونه به له تانه جارومه چې درځم
ناغه مې د زړه سردرته ساتلی دی هیواده
گیلې دې په لېمو باندې منمه چې درځم
دمینې ولولې دې چې رسو اراڅخه نشي
په خونه د سینه کې یې ساتمه چې درځم
تصویر دې لکه گل د پسرلي افغانستانه
د فکر په زانگو کې زنگومه چې درځم
په فال باندې ایمان به په یرغوي کې خوندي کړم
تقدیر دی په تدبیر یې اړومه چې درځم
چې ستا د زړه باورد «خیال» په مینه باندې وشي
له سترگو څخه او ښکې تو یومه چې درځم

سکني ماڻھام

سترگي دي سري، ٻنھ دي ڙڙهه، زلفي دي سپوري
تر منخ دي جارشم ولي خپه يي د سپورمي خوري
پلوشي تنستي لمريپناه کپري رها ڊوبپري
سکني ماڻھام دي شنه يي لمنه رنه يي ستوري
اوس لاختان دي شنپلي دي مڙاوي سبلي چلپري
په باغ کي نشته زپري گلونه خانگي سمسوري
زڙه مي خپه دي دڙوند ولجه مي دغم توبنه ده
په بنا رکي غله دي تيرپي را ولي زما په لوري
تل خوبه نه وي د ويرد پيڻسو هسي ناخوالي
پڻتانه وائي «کاسي دکبر آخر نسکوري»^۱
دغه نري ده په لورا وځور کي ترخوچي پايو
«وايي چي نه مري لابه يي واورپي» تردپ لانوري^۲
شپه به رانغاري دپلو پيڻخي ترسبا وونه
بيابه په بني کي غوتي غورپري پرخي به اوري
ته به د زلفو عطرونه وپڻي ورائنگي به لوني
پيکي به ږمنخ کري سترگي به توري گانه درپوري
ورمي به گزري گپدي به خاندي خانگي به ناخي
زاني به راشي «خيال» به اتن کري ته به يي گوري

۱: دکبر کاسه نسکوره وي.

۲: چي نه مري لابه واورپي.

توبنه

ماته وایي په خلوت شه دنیا پر پرده
ددوزخ د اورله وبری خخه ر پرده
وایي ژوند لکه د سیند خپه تبری
د اسپره نری فانی ده خنی ل پرده
شیخ پخپله نعمتونه دلی غواری
بل ته وایي ددی رنگی توبنه وری رده
که بی ورسبری وس ترکومی بنکلی
په مننه بی نیولی ورته غبرده
زه چې پل دیارد کلی په لور رده
ډاروی می چې گناه به لری می رده
اوس که غواری چې ماو پیژنی خوانه
نود «س» په های د سیال په سرکی «خ» رده
«خیاله» لار خود چروپه خو کونه ده
دانصاف په سمه کرنه قدم ک پرده

دغم مېچنې

شېبې درېسې شمېرمه دلبره راشه بيا
زما دسترگو توره دزړه سره راشه بيا
د مار او ده اسانه ده لټکې په مورږ روږدې ۱
درمل ته يې حيران يم پاروگره راشه بيا
چې و اردې خطانشې زه به لارې درته څارم
منگي په اوږو کېږده ترگودره راشه بيا
«بنگري په کې ماتېږي ديارى دغه دستوردي» ۲
پخلا به دې کرم بېرته مروره راشه بيا
«سکروټې په بېوزې باندي نشي سپېدلای» ۳
خپل چم راته راوښيه هنره راشه بيا
لمن دتره ږميو په گلونه راخوره ده
گلشن په تارناده برېڅره راشه بيا
لشکې دبنولکه مرمي راباندي اوري
ټپونه مې شرېږي درمانگره راشه بيا
ترڅو به لامېچنې په مورږ گرزې دغمونو
د «خيال» سترگې په لاره دې اختره راشه بيا

۱: لټکه = دوه سرى مار

۲: په يارى کې بنگري ماتېږي .

۳: سکروټې په بېوزې نه سپېږي .

بېوزى = پکى = بادپکه

سپم

ماتہ را کرہ لہر د مینہ مست شراب
چہ می و باسی لہ زہہ خخہ خناب
ہریو ول دہ حنخیری لیکلی خط دی
چہ می ولوست ستاد زلفو درست کتاب
دا چہ شنہ چپنہ اغوندہ چنگبہ
ستا پہ لوبوباندہ پوہ یو پہ حساب
ستنی خپلہ سپم نیولی ووسپنہسی تہ
پہ تپہ زرگی یی نتوت تناب
«چہ کرہ ہغہ بہ وربہی کرگرہ»
دژوند فصل دی وبال وپ کہ ثواب
پہ نیلی غوندہ خولی یی خطا مشہ
د اوبو پہ سرپوستو کی دی حباب
لاد سرسلامتی دلیلا غوارم
کہ ہر خویہی کرہم د عشق پہ اور کباب
دادہ خہ لپونی مینہ و کرہ «خیالہ»
چہ یی و تورلہی وچ لکہ رباب

گودره

د نورچينه دې وچه مه شه لمره درسره يم
دا وړانگې چې رالېږې خياليگره درسره يم
چې پت دې له بې پتونه خوندي اوسي وطنه
ستامينې ته راغلی يم ځگره درسره يم
يو غږد جگو غرونو يم له گران افغانستان نه
له کوټې تر کابله پېښوره درسره يم
د شعريه ولولو کي به دې هم راسره پالم
له لاسه به دې ورنکړم ډگره درسره يم
چې بيادې څوک په وينو باندې ونه لري غاړې
عزت ته دې ولاړيمه گودره درسره يم
د خيال د سر شمله يې تل تر تله هسکه اوسي
زما د هيواد عشقه د زړه سره درسره يم

کار مساله کوي

سړپه اوږو گرزوي پتنګ بلي ډ ټوې ته ځي
زړه يې په لمبه ايښی دمینی تماشي ته ځي
«څوک چې ورته ووايي افغانه غورډې سپي يووړ
خپل غورډونه، نه گوري په منډه د سپي خولي ته ځي»
څه گټه لنجرومي ته چې خپله خوله يې توره کړه
ښه خو سلايي ده له رنجو سره لېمي ته ځي
واردی د شيخانو د بر بند وگناهونويې
پام يې له پيالي سره لاسونه يې تسپې ته ځي
«خواره دې شي مينځه چې دمینځې کالي وينځي»
گوره پهلوان ته د لاسپوڅې ارادې ته ځي
«چاري مساله کوي اولايي يې بي بي وهي»
تورې پښتانه وهي وياړونه يې شملې ته ځي
وايي «دمېږي لپاره پرڅه هم توپان شي»
«خيال» غريب ته گوره چې دهرې بلاخولي ته ځي

په زړه کې شور لرم بلواغواړي
لېونۍ مینه برملا غواړي
د زمانې هسې دستورته گوره
«ږیره زما واک یې ملا غواړي»

چې د حسن خان دې راغی زه یې گرو کړم
د ښو په بزگرانو دې هم لو کړم
اوس غوبل د بیلخانه راباندې گزري
د الف په شانې سیخ وم عشق دې «و» کړم

د دېب سيوری

نوم دې لښته رنگ او بوی دې د گلاب
جام د بنگويي مستي دې د شراب
زما زړه پرې غږوي د عشق سندرې
تورې زلفې دې تارونه د رباب
د منشور غوندي يې وېښي په هر لورې
پسرلی دی درنگونو ښکلی باب
دازموږ انا رکه خومره خوندوردي
خوددوئ خورما به اخلوپه ثواب
«که وروري سره کوو دغه متل دی ۱»
«چې ترمنځه به ټاکلی وي حساب
اوس ملا د خپل چرې په چيغه درومي
زړه مې ځکه شو د غم په اور کباب
دغه دروند سيوری خو بیا د هغه دېب دی
چې ښایست د شاپېری يې کړ خراب
چې يې تېر کړ د زندان په پنجره کې
همد غومره وود «خیال» غریب شباب

لتون

چټه مروره ده په غرو، ورپسې گرزم
خه وکړم مين يم په پلمو ورپسې گرزم
گرز مه په دښتو او راگرز م په غونډيو
ستړی او ستومانه په غرمو ورپسې گرزم
«وزمه له کلې خوله نرخه وتی نشم» ۱
دغه زموږ دود دی په کلو، ورپسې گرزم
خارم گودرونه او راغواړمه باغونه
سپور ورپسې نه ځمه په پښو ورپسې گرزم
وايي چې «مړه گېډه فارسي وايي» کابل ۲
زه خو په هرځای کې په پښتو ورپسې گرزم
شونډې يې موسکالري لېمې يې مروري
«خياله» که خپه وه په توبو ورپسې گرزم

۱: له کلې ووزه له نرخه مه وزه

۲: مړه گېډه فارسي وايي

هيواد ته

که مې سردی که مې مال دی که مې تن دی
له دې ټولو څخه خوږ راته وطن دی
د جنت د نعمتونو نښانې دي
که يې د بنټه که يې غردی که چمن دی
وياړ او پت مې له هيواد سره تړلې
که دا نه وي نو منلی مې کفن دی
نور څه نشته چې يې جار کړمه له خاورې
اوس مې نذر ورته ايښی خپل بدن دی
که هر څومره گوزارونه يې خوړلې
لا تر اوسه له هر چا څخه پتمن دی
که يې لرې شم له غېږې هم دباندې
زما زړه يې په نامه باندې مين دی
زرد چوبې ته زېږ لږگی مه وايه زياره
په پښتو ژبه کې دغه کور کمڼ دی
د «خيال» زېږ زېښلی مخ سپېره يې بڼه
د وطن د عشق له غمه لوغړن دی

پسرلي ته

د بهار مو سمه زېرى مې درباندي
نندارې ته دې رنگونه راروان دي
رڼې پر خې امپلونه درته پېپې
په گلابو کې عطرونه درته خاندې
پورته گرزي درمندونه د وريپخو
لاندې گڼې مرغلرې د باران دي
پلوشې دې بنكلوي د ونو خڼې
د غوتيو امپلونه دې غرواندې

۳۱

خو افسوس دى لاتراوسه پسرليه
له هوا خڅه مرمي را، اوري لاندې
لاتانگونه وړانوي د خلكو خوني
په هر لورې ژړاگانې دي ياساندې
لاسرونه پرېكوي د بل په امر
غليمان مولاد وينو په ارمان دي
«دانړۍ خو په امېد خوړله كېرې»
«غر كه لوړدى لاريې شته ده په سرباندې»
«وايي ژرنده كه دپلارده هم په وارده»
دا ولاړ بهير به بېرته ځي په وړاندې
بيا به تالندې برېښناوې سره ناڅي
شين توتيان به اتونو درته كاندې
«خيال» به بيا د سبا وون گلونه ستايي
د گلشن وړمې به گرزي لاندې باندي

ديوروپ نجونې دې مستې او بريندې
خپلې خنې پرې کوي لمنې لنډې
دلته مينه کول عيب نه ياد پرې
خو زما په اوږو باردې دغم پنډې

«وايي چې اوبه که خومره زورلري
خمکه ورته خپله هومره سورلري»
وينه يې که هرخومره ارزانه ده
مرگ دپښتنو خوگوره پورلري

۸۸

ستاد اتورې تورې سترگې زما خوښې
زور د ستوردې گرزوي راڅخه گوبښې
يو وار راشه له نژدې مې تپوس وکړه
«يارد يارد پاره خوري د غوايي غوښې»

ستامينه مې په وينه کې روانه په سيالي ده
پالنه دې په ما افغانستانه په سيالي ده
حيران يمه دوران د زمانې ته چې را اوږي
«مېرانه په سيالي وه اوس سپستانه په سيالي ده»

۹۰

گرم نشته

په زړه باندي رنځوريمه صنم راسره نشته
درمل ته يې حيران يمه ملهم راسره نشته
په مړينې نڅاگانې دژونديو په ماکاندي
تراوسه هم لافکردو کم راسره نشته!
چې برخې سره وپښي تل زما پله وي سپکه
خپل حق غوښتلی نشمه قلم راسره نشته
دبل په ژبه وپلاي شم سندرې او شعرونه
پښتون يمه دخپلې ژبې غم راسره نشته!
دحسن رنگينې مې له بارو توسره ولاړې
بې رنگه پسرلی يمه موسم راسره نشته
هرچاته مې چې لاس ديارانې ورغزولې
په لاس کې يې خنجر نيولی سم راسره نشته
نورمه وژنه صياده فريادونه دبلبلو
دصبر کاسه ډکه شوله زغم راسره نشته
«هم غل وايي چې غله دي هم کوربه وايي چې غله دي
جزا خوبه يې «خيال» کالي چې گرم راسره نشته

د شهسوار «سنگروال» د بنکلي شعر په اقتفا

بړبوکی

بنکلی سبا وون و و ما زدیگر و خوړ
توري تر وړمې راڅخه لمر و خوړ
باغ مود خزان سپلیو و څانده
ږیرو له منگیونه گو در و خوړ
بیاموپه دې غرونو کې و باگرزي
ژوند د پښتنويې لروبر و خوړ
روږدې شوه په کلیو او کوڅو کې
سم یې له و سلو سره لښکر و خوړ
وايي زمانه اخره شوې ده
گوره چې گیدرې هم زړور و خوړ
د بې د شورویانو خولاڅه کوي
توغ د آزادی یې برابر و خوړ
جاردې شم هیواده «خیال» ته و څانده
ستاد عشق غمونو خومي سر و خوړ

ملايکي

چې هرې خواته خوځمه پيرې راسره ځي
ددو واوروله پاسه پرېنتې راسره ځي
زما د عملو نو حسا بونه راته ليکي
د ورځې تر ما بنامه او د بڼې راسره ځي
که زه پخپله سم يمه نو بڼه مې راته کاري
خوپل چې بې گودره بدم کړې راسره ځي
چې کورته راروان شمه په سترگو کې مې څاري
له ست کولو پرته مېلمنې راسره ځي
که بڼې چارې مې وليکي د بڼې اورې ملکه
په ورځ داخرت کې به پيالې راسره ځي
غلما ن به په مانپو کې نڅاوې سره کاندي
د حور و به ورېنمينې کجاوې راسره ځي
د باغ په رنگينو کې به سندرې سره بولو
پيالې به د شرا بو پيمانې راسره ځي

۹۲

ډولونه ربا بون به غږېږي هرې خواته
اتنې خومې کلتور د زمانې رسره راسره ځي
له پاسه به د شاتو بارانونه په ما اورې
دلاندې په ويالو کې به شيدې راسره ځي
شيطان به ددو زخ له پنجر و څخه راگوري
د مشکو او عنبر و به وړمې راسره ځي
خوبرخه د دنيا مې له ازله خواره شوې
د ژوند په هره پېښه کې خطري راسره ځي

ديوي بلاپه خوله كې يم په بله باندي اورم
چې كومي خواته خمه زولني راسره ځي
زماپه گربوانه باندي د اوبنكو مرغلرې
دسترگوله چينو خخه رنې راسره ځي
دا اوس مې په تتر باندي مېچنې كرزې خياله
ډگرته چې راووزم زلزيلي راسره ځي

۹۳

۱: مېچن = دلاس ژرنده = بې اوبو ژرنده .
مېچنه په لاس تاوېږي ، او په بې لوارې دي او
ارغستلي يا اوگره ترې جوړوي .

کاشکې

زه به درشم چې گلونه درنه جار کړم
دلوونگو خوشبويي به دې نثار کړم
لکه ته چې څنگه ژوبل شوې هيواده
زه پخپله ستا غمونو هسې خوار کړم
چې دې ياد په هر محفل کې چېرې وشي
خدای خوشته دی په نامه دې افتخار کړم
د وجود وينه مې ستاد سرخيرات شه
که داغرونه اورغونه دې گلزار کړم
ستاله دغه لور پيني نه مننه
چې د ميني په بهير کې دې مهار کړم
کاشکې زړه مې دنظمونو تومنه مومي
چې دشعريه مرغلو دې سينگار کړم
چې داهره يوه غدی درباندي راغله
ستا په مينه کې يې شومه د انگار کړم
تل د «خيال» په زړه کې دغه ارمان گرزي
چې دې غاړې ته زېري گلونه هار کړم

پایله

د زاهد په خوله کې گرزې سپینې حورې
د جنت په نعمتونو کې مشهورې
دی پخپله نذرانې گنبي په گوټو
مورته وایي چې وهی په جنگ کې تورې
اوس یې پای شو د هیواد لپاره دغه
چې له خپلو خالو ووتې مستورې
نن چې ځنې دوطن گلالی وینې
د گاونډه د تورمخانو دې مزدورې
چې یې میچ په پلونه پرېښودله نازه
په عربو کې شیخانوته مجبورې
څوک چې پاته شوې دلې روغې رمتې
لو غرنې خویا کونډې دې یابورې
نه یې مال شته نه خواړه نه درملنه
«خیاله» گرزې په غمونو کې رنځورې

دزره غږ

خه راته خاندې گودر خونه يم
گودي د وير شوم اختر خونه يم
ولې مې خاري پخپل وطن کې
سپېره کودي يم گوهر خونه يم
کلی زما دی واک يې دتاسي
ترتې مې خته سوالگر خونه يم
جهاد چې فرض وو ټولواډاکړ
اوس چې غريب شوم رهبر خونه يم

۹۶

دشگوپان شوم د رودپه غاړه
ورو ورونې پرېم کمر خونه يم
زه يو افغان يم غليمان ډېر دي
توره لرمه لشکر خونه يم
مه رانه تنسته دهو سي خوري
مين به يم خطر خونه يم
خپانده سيندوم په خور بدل شوم
غېرې ته راشه ژور خونه يم
«چې برخې وېسې مېر ونه گوره»
بنکلی زلمی يم ببر خونه يم
لږ مې درپت کړه ترپلولاندې
«خيال» د رسره دی بهر خونه يم

جرس

که یې غشي دي که دام دی که قفس
که یې چوف دی که یې کوډې که محبس
خوچې مور په بهیرونو کې روان یو
د کاروان سره به زوږ وي د جرس
دهیواد د غېږې مینه مې په زړه کې
لکه وینه داسې گرزي هر نفس
که غلیم درته هر خومره گلالی شي
په منگولو کې یې مه ورکوه وس
«چې پیشویې د پخو غونډو کشی کره» ۱
زما صبر خودې خدای لره وي بس
«که د سرو زرو چاره دې وي په لاس کې ۲
دامتل دی خوک یې نه منډې په نس»
«خیاله» زړه دې دلونگو خوشبویي شه
چې په خپلو غرو یې و پښې په هوس

۹۸

۱: پیشویې د غونډو کښی کره .

: پیشو = پشی = پشه = پشک .

: کښی = ساتونکی = پیره دار = محافظ = خارگر

(په تېره بیا د کروندو، باغونو او کښتونو لپاره .)

۲: چاره که د سرو زرو هم وي سپری یې په خپل

نس نه منډي .

گلاب

په زلفو کې مې وټومبه گلاب راغلی يم
وربل ته دې له يارڅخه ځواب راغلی يم
له څانگې يې را پرې کړمه ډالۍ دتالپاره
مامه مروړه په گوتو کې خراب راغلی يم
په رنگ کې ستادمخ سره سيالي ته لويېدمه
ځواني مې درنه جار شوله څناب راغلی يم
گلپانې مې لانه وې غوړېدلې سباوون ته
بې وخته نيمه خواشوم په عذاب راغلی يم
دزني په خولو مې اوبوه تازه به اوسم
چې مراوی درنه نشمه کرياب راغلی يم
يوه زېرمه د عطرونو يم يوراز خوږې مينې
د «خيال» کرلی گل وم په شباب راغلی يم

کجل یووړ

زړگی مې له کوگل څخه منگول یووړ
آرمان د خوږې مینې مې وربل یووړ
یومرغه ووسلو لومې ورته ایښې
صیاد د زمانې رانه اول یووړ
بلبل د پښتو ژبې مې له بڼې څخه
د خاورولاندې قبرته کابل یووړ
تاریخ مو له لرغونو خزانو سره
د سیمې غلیمانو په یرغل یووړ
مشال دیار دمخ زمانه لاسه
بېلتون له پلوشو سره په چل یووړ
یو عشق د ولولومې د وطن په نوم
د شعر په مرغلرو کې غزل یووړ
د «خیال» د زړه بورایې په لټون ووچې
وصال د تورو سترگو کجل یووړ

که خوک بنه وایي که بد وایي که رد
له آموتر ابا سینه مې خپل حد
زه خوڅه د چاپه رپیره د عوه نکړم
دا وطن مې هم د پلار ووهم د جد

له ولجوسره دې نه یم خلور بوله
ماد بنکلی خاورې مینې ته در بوله
که مې سرد خپل وطن په مینه ورکړ
د ژر په ځای سندرې په مابوله

د کو چیانو غږ
 هر گه بیخ له خگر خونه سره لېږدو
 مور کو چیان یوله بېلتونه سره لېږدو
 خپلې کډې بارو و د چرگ په چيغه
 لوخ لغړله سبا وونه سره لېږدو
 ورشو گانې مود غلو په ولکه ولاړې
 لکه زانې اوس له یونه سره لېږدو
 د خېموزرې ترانگې مویه شادي
 درپه درله شواخونه سره لېږدو
 بې منزله پراوونه دې وهو بې ۱
 وړې تړې له ژوندونه سره لېږدو
 د توپان په اوږو بار د مرگ په لورې
 د غمونوله تړونه سره لېږدو
 لاتر خو پورې به کالودغه ستونزې
 «خیاله» راشه له غبرگونه سره لېږدو

۱۰۲

۱: پراو = تم خای = فرسخ
 پراو = مرحله = (د پراو اصلي مانا د کاروانونو د تم کېدلو
 خای و خو د تلور اتلو او لېږدېدنې د عصري وسايلو د
 رامنځ ته کېدلو سره سم پخوانيو کاروانونو او پراونو هم
 نوې بڼه ونيوله او پراو د نويو اړتياوو له مخې خپل خای
 مرحلې ته ورکړ ځکه چه پښتو ژبې مرحلې ته کوم نوم
 نه درلود نو اوس پراو د مرحلې په مانا دود پيدا کړ او کله
 چې پخواني شوروي اتحاد د جدې په شپږمه نېټه په
 افغانستان يرغل وکړ نو، نوې مرحله او يا نوې او
 متکامل پراو د و مره ډېراستعمال شو چې دهغه اصلي
 مانا بېخي هېره شوه . له کابل ټرغزني پورې دلارې
 واټن شپږ پراو وه وو .

چرايي

ته چې سترگي توروې په سلایي
مابه وباسې له بناره جزایي
چې د خنپو توري لري دي باديوسي
لکه تورماران چې گززي هوايي
ماد زلفوپه دورو وهي له پاسه
چې درخبرمه د عشق په چرايي
اوس چې عمر تپروم په پردېسي کې
په دیدن پسي دي گزرم سودايي
دوطن دميني تاوته خولاگوره
کروي مي لکه اور دکرايي
چې دروگزمه بپرتله له بهره
مستوه مي د خندا په دوايي
که دي پام راباندي نيسي دزړه سره
ستاله خنگه به دپره شم کرايي
وايي هله زلزله راشي په حمکه
چې ستومانه شي بنکرونه دغوايي!
چې د «خيال» په وطن هره غدي راشي
غمازان يې بولي برخه طلايي

د اسمان تبغنه

چې پرون يې په ما ولگا ووتور
اوس خودوئ لره پخپله شو پېغور
«که دبل لپاره خاکيني په پته
دی به خپله په کوهي کې شي نسکور»^۱
تول وطن يې رانه وشپېلاوه لارل
«مور خپل پور ورخخه غوار و دوئ لانور»^۲
لايې سرور باندي خلاص نه دی په کچه
چې «د سيال خواړه يا پوردي يا پېغور»^۳
که هر خود اسمان تبغنه گزري پورته
سريې محکې ته را کوزدی لکه بنکور
«لا په لپو و چوي د سيند مو جونه»^۴
نه يې بر ورته مالوم دی نه يې سور
خوپتنگ که د ډ پوي په سر کې پرې
د خپل سر سودايې بيه ده د اور
چې د «خيال» د بخت توتي له گورته ووت
نه يې پته په بهر شته نه په کور

۱۰۴

-
- ۱: چې بل ته خاکيني پخپله پکې لوېږي .
 - ۲: مور خپل پور غوار و دوئ لانور .
 - ۳: د سيال خواړه يا پوردي يا پېغور .
 - ۴: درياب په لپه نه و چېرې .

ډوله وهم دې چېرې

عشقه جنون دې چېرې خيالي ليلادې چېرې
خيرې گربوان مې گوره حمه صحرا دې چېرې
زما د زړه په پولو بيلتون خېمې وهلي
وايه غورزی دې چېرې بله بلوادې چېرې
«ته چې له سترگو خخه ميده رانجه پتوي»
د بڼو غشي چېرې دميني غلادې چېرې
ځای دې دمخ په غولې وړانگې دې شونډو ته ځي
پېزوانه زانگې چېرې زېره رڼادې چېرې
له پورې غرونو سره ستا ازانگې گرزې
«ډوله وهم دې چېرې د غر ډنگا دې چېرې»
خرک له ختيځه وهي وړانگې لوېديځ ته لېرې
لمره راخېرې چېرې دنور رڼا دې چېرې
ستاد قلم په څو کود ساندو خړيکي گرزې
«خياله» وطن دې چېرې د غم ژرادي چېرې

چل او ول

ته چې سترگې توروې زه درپوهېږم
زړه مې بيا ټکوروې زه درپوهېږم
په دې چل کې خويو ول لرې چلبازې
غوړې څنې سپوروې زه درپوهېږم
نن دې غشې د بنوپه ماشه کړې
چې په چايې اوروې زه درپوهېږم
که هرڅومره په نخروراسره گرزې
زما مينه نوروې زه درپوهېږم
چې زما د زړه جنډې دې راکړې کړې
بخت مې بيا نسکوروې زه درپوهېږم
تورې زلفې دې دورې دمحتسب دي
چې مې څومره پيې وهې زه درپوهېږم
ته هغه نوی توپان د يوې غدې يې
د «خيال» کلی وړانوې زه درپوهېږم

پوښتنه

ماوگوره ريباره ښکلی ځوان ی یم کنه یم
درخوته یم راغلی ادم خان یم کنه یم
د عمر په اوږدو کې زولني دي شرنګوم يې
زندان زما په برخه دی افغان یم کنه یم
کاروان د سباوون مې د ماښام په ګوتو کېوت
د ژوند په ترږميو کې روان یم کنه یم
بهار و مه رنگونه مې سپليورانې يووړل
اوس زېر زېښلی برېښمه خزان یم کنه یم
چه واک د آزادی مې د غلیم په ولکه درومې
په توره کې اتل دهر زمان یم کنه یم
په مخکې ننوزم کېولی مې څوک نشي
ختک د غلیمانوته سندان یم کنه یم
له غرونو ګرنگونو څخه سرباسمه «خیاله»
د ژوند په بدو پېښو کې توپان یم کنه یم

غلبیل

زه شاهین دلور و غرونو و م تا ابل کرم
یاره خنگه دې د خنیوپه دام نسکپل کرم
چې مې کورته یر عمل در سره بیایې
زه خوڅه لېونی نه یم چې به خپل کرم
مین زړه دې بر مته راخه وړی
لکه ستوری له مداره دې رابپل کرم
که دمینی گړندی دې نه رالېردي
راته وایه چې مې وینه درته تپل کرم
په وطن کې وچکالی ده لامبوزنی
رنې پر خې به د اونسکو درته سپل کرم
خپل تترمي لکه ډال درته نیولی
دېنو به ستنگرونو دې غلبیل کرم
ستاله هسې لور پینی نه مننه
دیار «خیاله» چې دې غاړې ته امپل کرم

غمی

غمی زما خوږ ورورو و البته زما د پنځو ورونو څخه چې څوک
شهید او څوک پخپل مرگ له دې نړۍ څخه ولېږدېدل غمی مې
وروستنی ورورو چې د همدې کال ۲۰۰۲ د دېسمبر د میاشتې
په ۱۲ نېټه یې له نړۍ څخه سترگې پټې کړې ، له همدې کبله مې له
دې لاندې شعر سره دخپل مات زړه څرېکې دشعر له ولولو سره
ملې شوې ، الله دې پرې ورحمېږي .

زړه مې شین دی له غمونو مې زړه شین دی
نن مې بیا د سر په خونه کې ناوړین دی
د غمی د مرگې غږ راباندې وشو
چې له ږنگې دنیا گۍ څخه یې تلین دی
ژوند مې هسې هم روان و وپه سکرو تپو
دغه ویر په ما له هر څه نه سنگین دی
خپل ټټر مې هرې پېښې لره سپر وو
اوس مې ټول بدن چې و خوځوې خوړین دی
په هیواد کې لاد وینو باران اورې
زړه مې ځکه د غمونو ابا سین دی
د ژوند ونډه مې د څرېکو لویه پانگه
«خیال» چې سترگې غږولې دې غمگین دی

دمرگي بنا مار راغلی دی غمی وږي
زه یې وینم له گوگله مې زرگی وږي
دلېمو خخه مې وینې راخخېږي
چې زما د بخت له خانگې نه بېری وږي

غمی تل راخخه ولاړ او زه په غم کې
له سوچو نوسره پاته په تورتم کې
په هغه باندي د خاورو امبار پرپوت
زه یې پرېښودم یواځی په ماتم کې

نسکور

یومی کلی رانه پاته یومی کور شو
یومی عشق دگل و طن راباندې پور شو
تسه لاسه اوس به خپلې گوتې مروړې
چې یرغل د بربکیوپه دې لور شو
«پکه دغه دې لابله لویه سپکه» ۱
د زاهد د گناه تور، راته پېغور شو
د ازمالپونې زړه کله صبر پړي
د جنت په شان هیواد مې راته اور شو

۱۱۱

«اوس واده د بسوگی وړخه جوړدی» ۲
چې د جنگ غبار مو کم نه شولا نور شو
«یومی توري پيشو لاس په خوله ختلی» ۳
جام د بخت مې په یرغوي کې نسکور شو
یو گزمې د بېلتانه راسره گرزې
بل مې تن له ډېره غمه سوی سکور شو
دا شناگر گوتې خنې غوړې نشوي
نن مې خکه دخپل مخ پستوکی سپور شو
د وطن د غرونو باده راچلېږه
که گلشن د «خیال» دهیلو پې سمسور شو

۱۱۲

۱: پکه دغه دې لابله سپکه
۲: د بسوگی واده وړخه جوړ شو، (وځنډېده.)
۳: لاس یې توري پيشو ختلی، (بدمرغه دی.)

زولني

ما وپل زه به درته دام ږدم له دانې سره
اوس خوته راغلي له مستې يارانې سره
زه په گړدو زيارتونو گرزېدمه
ستا په مينه کې د سر له نذرانې سره
گام په گام درسره گرزم لاس تړلی
ستاد زلفوله ورېښمينې زولانې سره
نوربه وشکوم د صبر ځنځيرونه
څه به ځان سمبالوم له زمانې سره
لا تر خوبه بدرگه درسره ځمه
نورمې پرېږده دوصل له خزانې سره
په وربوز باندي به نه راسره گرزې
«خيال» ته وگوره له مينې مستانې سره

نه پښتون نه هزاره يم نه تاجک
نه ترکمن يم نه بلوڅ يم نه ازبک
زه افغان يم له ځانه راته گران دی
د وطن د پاکې خاورې هر څپک

۱۱۴

د بڼو نېزې دې ولې په هر لورې
خوزماله زرگي وزې پورې وړې
موريې ځکه سپېلني ورته لوگي کړل
ديارسترگي بې کجلو توري توري

وانه

چې زما دميني درمند دې چانه
راته وايه گرانه څنگه دې گانه
د زرگي ستنې مې مه وله، نرېرې
چې دې بيا په ماشه کړي دې بانه
د اتور مخې يې دعوه لري په زغرده
ته به وايې چې خپل مال يې دی وانه
که مې بيا د زړه غورزی له واکه ووزي
روغ غوربونه به يې دواړه شي کانه
ديارڅنگ ته به په سپينه رڼا ورشم
که د «خيال» د نصيب ستوري شي رانه

موردې وشړو، ته بيا راشې هجومه
نابللي مېلمنه راڅخه درومه
که موبېرته پخواني سوتې ته لاس کړ
بيا به وزې له دې غروڅخه په کومه؟

مستې مخ دې دشيدو دسر پېروى
نن يې وينمه پلودې يو يستوى
چې په سترگو کې ستونه راته کاندې
دغه بڼکلى خوى دې برېښې راته نوى

نذر

زه چې مينه درکوم ته مې ترې ۱
لامې ولې له ديدن څخه رتې ۲
زما پام دې دگرېوان په پولوگرزي
که يې غواړې دسر نذر مې گتې
مين زړه مې د اوږدو غمونو جيب دی
چې هرڅو يې په منگولو پلټې
که پاچاشې دپره دو تر حکم لاندې
هرمهال به د غليم کاسې ختې
توري سترگي دې بازان دلور و غرونو
چه زما د زړه په سروهي غوتې
اوس به لري شې د خيال د سينې دورې
زه چې اورم د پښتو خوږې تپې

۱۱۷

۱: تره تل = تهديد کول = غورې تاوکول ، چې
د تصادف له مخې دانگليسي «له تريپټ»
Threat (گوش مالي) سره برابر شوی

۲: رټل = محروم کول = شړل

د کانهې زړه

لاد جنگ په نیلي سپور یې زغلوې یې
دلته وینې دې ارزانه تویوې یې
لایې خو په تو کمونو سره وېښې
یو افغان دی د پېریو بېلوې یې
یا په جنگ یا په ولجو یا په دمونو
ستا په فکر سادگان دې غولوې یې
په سینه کې دې د کانهې زړه درېږي
لاد غم د و با اوردی بلوې یې
گوره سر او مال به دواړه پکې بایلي
د ا په غرونو کې بازان چې اېلوې یې
ستاد سروسترگو ازغی لکه چې «خیال» وو
اوس دې کېوت په منگولو ژو بلوې یې

نوم

خ=خيالي وربل دي په ماواچوه درپټ مي کړه
ماترو زرو لاندې وپېچه واسکت مي کړه
ي=يو اڅي ستا په تورو سترگو کې درمل لرم
په زړه رنځو يمه جانانه روغ رمت مي کړه
ا=اوس چې اجل د تا دمخه پوې ته راوستم
دميني اوږدې راته ولگوه ست مي کړه
ل=لږمي په غېږه کې د زړه خواته درکېکاره
تل به دي ژوند سمبالوم د اوږې مت مي کړه
م=مستي زما نصيب په تا پورې ترلي دي
د وصال برخه را کوه دکلي چټ مي کړه
ح=حيرانه ولي راته گوري سپلني دي شم
راشه زما په تتر و غزېږه کت مي کړه
م=ماته په کمه سترگه مه گوره مين دي يم
له خپل بنايست سره مي سيال وگڼه غټ مي کړه
د=دغرونو خيال يم که مي اېل درسره ساتي نو
د خولي ترياک دي په ما ولوروه لت مي کړه

پوروپی

داویاند چچی گوری دهمدغه بنار وگپی دی
داد غلیمانو دغد یو دجال غری دی
بیاز مور دلیپو لپو او بنکو خخه باج غواری
دپب دزمانی مو، لادوینو پوروپی دی
کله بی داغرونه او سیندونه لپردولای شوای
جام بی دغلبیل په شانې، پری بی او مری دی
بیای بی دالبوه کومې رمی لره ساتلی دی
بیای بی دتابوت په منخ کی ایینی لکه مری دی
غبرگی پنجرې می دسینی دقفس ماتې شوې
زره بی په منگولو کی ژوندی راخخه وری دی
«خیاله» دغه نوره ترمنزله پوری خنگه حی
دابھیرد اوو او بنانولاسی نیمگری دی

الماس

زړه مې کت کت لکه ماشوم درپسې ژاړې
ستاد مهينې ځوانۍ مينه رانه غواړې
د زلفوهر وېنسته دې لښته د لوونگو
د لاس منگولې دې سکه د زمري داړې
لکه شاهين په چنارونو کې دې غواړم
د جگو غرو کوترې چېرې رانه ولاړې
د سپين تندي خال دې الماس د کوه نوردی
له ډېره خياله دې دخولې خبرې لواړې
د اروپا تر بهار اوړی بنايسته دی
نجونې نسونه لوڅوي لمنې نغاړې
زما په فکر کې رنې راسره گرزي
که يې هرڅومره هېروم دگو درغاړې
د «خيال» له سترگوسره سترگو ټکر وکړ
اوس يې د زړه گونبزه شنه لمنې شاړې

وطنه

د زړه په سرباندي مې ځای لري وطنه
دلور و غرونو په لمنو کې پلنه
په هره لوبشت دې دلمانځه سجده رواده
دمسلي غوندي دې پاکه ده لمنه
چې کوم ابليس دې په وياړونو لگېدلی
په ماته ژامه دې شرلی دی مننه
هره دره دې یوه زانگود هو ساینې
په هر بچي باندي دې ډېره لور بینه
که دې هرڅو په راکټونو باندي ولو
لادې پرانستې راته غېږه ده پتمنه
ددنستو هر بوتي دې خانگه دلونگو
غردې په رنگ کې بنايسته دی له چمنه
دتاله پت سره مې ژوند ترلی وینم
له سراو مال سره دې فرض گنم پالنه
که دې زما د وجود وینوته وي اړه
په دواړو سترگو مې منلې ستا بلنه
دتاد جگو غرودڅو کوبلا واخلم
والله چې ډېر راباندي گران یې زما تنه
خیاله که زړه ته دې آرام لیدلی نه وي
دهیواد خاوره درنځونو درملنه

شعر

شعر خپلي ځواني لره پسول غواړي
وزن لره تله غواړي تول غواړي
کله ردیفونه، قافيي لري
بنکلو کلمولره کچکول غواړي
بني استعارې او کنایي لري
بني او منځپانگې لره شپول غواړي ۱
مستي ولولې يې په بيتونو کې
گڼو انځورونو ته کهول غواړي
زړونو ته خوندونه او جذبې وپني
ساری او تشبه لري سمبول غواړي
بنایي مفکوره او تخيل ورته
حسن او احساس ورسره ټول غواړي
کاريې له زړه سوي او خواخوږي سره
مينه د پيمخو بده بول غواړي ۲
«خيال» يې چې سالار د تصويرونو شي
بيا نوداتن لپاره ډول غواړي

۱۲۳

۱: شپول=پندۍ غالی

: شپول=هاله

۲: بده بول=بنکاره=څرگند=په ډانگ پييلې